

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA MANAGEMENTU

Rozvoj cestovního ruchu v regionu Mostecko

Tourism Development in Mostecko Region

Student: Sandra Vrbová

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jiří Kovář

Uherské Hradiště 2010

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně příloh vypracovala samostatně, a uvedla jsem všechny použité zdroje.“

Datum odevzdání:

.....
Sandra Vrbová

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce RNDr. Jiřímu Kováři za podporu a pomoc při tvorbě bakalářské práce, za cenné rady a vstřícný přístup.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	CR JAKO FAKTOR REGIONÁLNÍHO ROZVOJE.....	2
2.1	Pojem cestovní ruch.....	2
2.2	Postavení CR v regionu a regionální rozvoj.....	3
2.3	Předpoklady rozvoje CR.....	4
2.3.1	Selektivní (stimulační) faktory	5
2.3.2	Lokalizační faktory	6
2.3.3	Realizační faktory	10
2.4	Přínosy a negativní dopady CR pro rozvoj regionu	11
3	REGION MOSTECKA A SOUČASNÝ STAV CESTOVNÍHO RUCHU V NĚM	14
3.1	Historie Mostecka	14
3.2	Těžba uhlí na Mostecku.....	15
3.3	Vinařství.....	19
3.4	Současný stav CR na Mostecku.....	20
3.4.1	Analýza lokalizačních předpokladů CR	21
3.4.2	Analýza realizačních předpokladů CR	34
4	PŘEDPOKLADY ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU NA MOSTECKU	36
4.1	SWOT analýza CR v regionu Mostecka	36
4.2	Změna image Mostecka.....	38
4.2.1	Rekultivace	40

4.2.2 Dokončené rekultivace na Mostecku.....	42
4.2.3 Budoucí přeměna krajiny Mostecka	43
5 ZÁVĚR	46
SEZNAM LITERATURY	48
SEZNAM ZKRATEK	2
6 PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	55

1 ÚVOD

Pro mou bakalářskou práci mi bylo zadáno téma Rozvoj cestovního ruchu v regionu Mostecko. Vybrala jsem si region Mostecko, protože je na jednu stranu proslulý svou zdevastovanou krajinou v důsledku těžby uhlí, ale na druhou stranu má velký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu (dále jen CR). Myslím si, že se jedná o destinaci, která nabízí mnoho zajímavostí (kulturní památky, technické památky, přírodní krásy, sportovní atraktivita, restaurace, kavárny, vinárny apod.). Ve své práci se budu snažit představit město blíže a zhodnotit jeho potenciál.

Počátek rozvoje cestovního ruchu se datuje do období 19. a 20. století, kdy se cestovní ruch začal ve vyspělých zemích formovat jako odvětví společenské činnosti. Po druhé světové válce byl rozvoj CR ovlivněn především rozvojem dopravy (automobilové, letecké a vodní). Dnes již patří mezi nejvíce se rozvíjející ekonomická odvětví. Na globální úrovni je CR třetím exportním odvětvím, hned po obchodu s ropou a automobilovém průmyslu. Potřeba cestovat se stala nedílnou součástí celého spektra všedních potřeb. Vzhledem k tomu, že ekonomika neustále roste, může v dnešní době vycestovat téměř každý bez ohledu na sociální vrstvy. V práci budu poukazovat nejen na aspekt ekonomický (např. nezaměstnanost), ale také na historii regionu, přírodní poměry, těžbu uhlí jako příčinu tzv. „měsíční krajiny“, budoucí přeměnu krajiny apod.

V souladu se zadáním jsem svou bakalářskou práci rozdělila do pěti kapitol. První kapitolou svou práci uvedu, ve druhé kapitole se budu věnovat CR v obecném měřítku - v teorii potřeb z knihy Mikroekonomie (učebního textu pro bakalářské studium) od Prof. Ing. Václava Jurečky, CSc. Ing. Ivany Jánošíkové Ph.D. a kol., dále definici a dělení CR podle knihy Cestovní ruch od doc. Ing. Marie Heskové, nastíním obecně lokalizační, realizační a selektivní předpoklady rozvoje cestovního ruchu podle knihy Geografie cestovního ruchu od Václava Hraly a dále budu čerpat z internetových zdrojů. Ve třetí kapitole představím region Mostecko – základní statistické údaje, historii, těžbu uhlí a současný stav cestovního ruchu na Mostecku prostřednictvím analýzy zdejších lokalizačních a realizačních faktorů CR. Ve čtvrté kapitole sestavím SWOT analýzu CR Mostecka, a tím upozorním na možné příležitosti a problémy CR v tomto regionu. Dále se zde budu zabývat problematikou těžby uhlí a jejích důsledků a následnými rekultivacemi. V páté kapitole vyvodím závěr z mé práce. Zajisté také přiložím zajímavé přílohy, které poukážou na problematiku možná více než pouhá slova.

2 CR JAKO FAKTOR REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Počátek veškeré ekonomie nacházíme u lidských potřeb a možností jejich uspokojování, neboť právě potřeby podněcují člověka k ekonomické činnosti. V moderní společnosti díky vysoké produktivitě práce je možné rozvíjet spektrum potřeb. Lidskou potřebu můžeme definovat jako nedostatek něčeho, který si člověk uvědomuje nebo alespoň pociťuje a který jej podněcuje k činností, pomocí nichž lze tento nedostatek odstranit. Vzhledem k tomu, že lidské potřeby neustále předbíhají možnosti svého uspokojení, jsou hnací silou vývoje lidské společnosti. Existuje celá řada lidských potřeb, proto je lze rozlišovat dle různých hledisek. Některé potřeby pociťuje mnohem intenzivněji než ty ostatní. Některé potřeby člověk musí uspokojovat, aby vůbec zůstal naživu. Naproti tomu stojí ale potřeby méně naléhavé, jejichž uspokojení lze na určitou dobu odložit. Dnes nedílnou součástí celého spektra potřeb jsou potřeby cestování, které bych zařadila k méně naléhavým potřebám. Cestování v tomto smyslu je ale užitečná potřeba, díky které se můžeme seznámit s jinými kulturami a zvyky a která tak z velké části přispívá nejen k rozvoji jednotlivce, ale i národních hospodářství. [4]

2.1 Pojem cestovní ruch

Existuje celá řada definic cestovního ruchu. Ing. Marie Hesková vidí definici takto: „*Cestovní ruch je významný společensko – ekonomický fenomén jak z pohledu jednotlivce, tak i celé společnosti. Každoročně představuje největší pohyb lidské populace za rekreací, poznáváním a naplněným vlastních snů z příjemné dovolené*“. Je součástí způsobu spotřeby a života obyvatel, především v ekonomicky vyspělých zemích. Na globální úrovni patří vedle obchodu s ropou a automobilovým průmyslem ke třem největším exportním odvětvím. Počátek rozvoje CR se datuje do období 19. a 20. století, kdy se cestovní ruch začal ve vyspělých zemích formovat jako odvětví společenské činnosti. Mnoho odborníků však prvopočátky spojují s obdobím průmyslové revoluce jako důsledek¹u tehdejších ekonomických, technických a sociálních podmínek. Vedle primární nabídky, tzn. přírodních a kulturně-historických podmínek, cestovní ruch vyžaduje také možnost svobodného pohybu obyvatelstva, přiměřený disponibilní fond volného času, volnou kupní sílu na uspokojování méně naléhavých potřeb. K této skupině řadíme i

¹ HESKOVÁ, M. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2006. 223 s. ISBN 80-7168-948-3. s. 9.

potřeby související s uspokojováním účasti na cestovním ruchu. Důležitá je i výstavba a provoz dopravních, ubytovacích, stravovacích, sportovně-rekreačních, společensko-zábavních a dalších zařízení CR. Existuje mnoho druhů CR a podle Heskové se dělí na:

- rekreační,
- sportovní,
- adrenalinový,
- myslivecký a rybářský,
- náboženský,
- lázeňský,
- zdravotní,
- obchodní,
- kongresový,
- stimulační cestovní ruch. [2]

2.2 Postavení CR v regionu a regionální rozvoj

Pojem region

Region je územní celek, který se vyznačuje společnou mírou výskytu určitých znaků z hlediska rozmístění jevů, nebo společným vývojem. Jde o jevy a znaky v sociálně-geografických či fyzicko-geografických systémech, např. přírodní, sociálně-historické, a kulturně-historické charakteristiky a hlavní regionální vývoj. Region může zaujímat i funkci územní jednotky určitého státu nebo několika sousedních zemí a také může být shodný s destinací. V administrativních regionech mohou být statisticky sledovány například ukazatele výkonu a vývoje odvětví cestovního ruchu. Dle velikosti území a počtu obyvatel se na globální či národní úrovni obecně rozlišuje na mikroregion, mezoregion a makroregion. [6]

Regionalismus

Jedná se o metodu, která zkoumá rozvoj regionů. Klade důraz na ochranu regionálních zájmů. Tradičně vychází z regionální identity a v současné době zdůrazňuje politickou a ekonomickou problematiku. Zajímá se o způsob rozvoje regionu v interakci s okolím např. státem či místními obyvateli.

Regionální rozvoj je proces, který zabezpečuje růst ekonomického a politického potenciálu regionu. Jeho využívání by mělo vést k růstu životní úrovně obyvatel regionu, dále k sociálnímu a ekonomickému rozvoji státu při zachování trvale udržitelného rozvoje. [6]

Region cestovního ruchu

Jedná se o homogenní region CR z hlediska faktorů pro realizaci CR (atraktivit, úrovní a dostupností infrastruktury CR) nebo heterogenní region CR. Z pojetí homogenních regionů vycházela v České republice rajonizace CR. Příkladem homogenního regionu je chráněná krajinná oblast, která má předpoklady pro přírodní CR. [6]

Cestovní ruch vystupuje v regionu jako hnací, indukované a někdy neutrální odvětví. Hnací se stává v případě, že má významný vliv na hospodářský a sociální rozvoj regionu. Ovlivňuje i jiné ekonomické aktivity a stává se tak rozhodujícím faktorem ekonomické činnosti. Na základě rozvoje CR se v regionu rozvíjejí i návazná odvětví a spolupráce mezi regiony. Z regionu se stává předmět nabídky na mezinárodních trzích cestovního ruchu. Indukovaným odvětvím se cestovní ruch stává v případě, že má zprostředkovaný vliv na sociální a hospodářský rozvoj. Pokud nemá na rozvoj žádný vliv a je jen jeho důležitým doplňkem, představuje pro region neutrální odvětví. Na řízení CR v regionu by se měly podílet místní samosprávy, zástupci místních obyvatel, obchodní komory, zástupci podnikatelů apod. [9]

2.3 Předpoklady rozvoje CR

Předpoklady rozvoje CR se z ekonomického i geografického hlediska dělí na:

- selektivní (stimulační) faktory – činitelé stimulující vznik CR ve funkci poptávky,

- lokalizační faktory – činitelé vytvářející možnosti pro lokalizaci CR ve vztahu nabídky teritoria,
- realizační faktory – činitelé umožňující skutečnou realizaci CR. [3]

2.3.1 Selektivní (stimulační) faktory

Primární postavení těchto faktorů je zejména v rozvoji CR, ačkoliv se projevují v územním uspořádání. Díky těmto předpokladům se mohou využít podmínky pro CR v konkrétních oblastech. Jinak se o nich dá hovořit jako o společenských realitách.

Selektivní faktory se dle Václava Hraly dělí na:

- *objektivní faktory*, do kterých Hrala zahrnuje světové i místní politické reality, vnitropolitickou situaci, ekonomické faktory (dosažená životní úroveň, fond volného času), demografické skutečnosti v souvislosti s procesem novodobé urbanizace a kvalitu životního prostředí,
- *subjektivní faktory*, mezi které řadí například psychologické a jiné pohnutky ovlivněné kulturní úrovní obyvatelstva, reklamou, propagací apod. [3]

2.3.1.1 Objektivní faktory

Mezi politické faktory stimulující rozvoj CR patří mírové uspořádání světa bez válečných konfliktů, stabilita vnitropolitické situace a charakter politického systému. Na základě vnitropolitické situace dochází k intenzivnější realizaci vnitrostátního CR i zapojení do mezinárodního CR. Otevřené demokracie nebrání rozvoji CR, naopak totalitní systémy omezují volné výjezdy do zahraničí. Na územní uspořádání mezinárodního CR mají významný vliv státní hranice, které omezují volný pohyb obyvatelstva na široké frontě a soustřeďují ho do určitých míst, jimiž jsou hraniční přechody, letiště, přístavy apod.

Klíčovou realitou ovlivňující rozvoj CR je dosažená životní úroveň populace, která se odráží v růstu poptávky po různých formách CR. V ekonomicky vyspělých zemích se pro většinu obyvatel stává účast na cestovním ruchu součástí životního stylu. Finančně lépe situovaní lidé vyhledávají místa vzdálenější nebo pobytově dražší. Vzhledem ke zkracování pracovní doby a prodlužování dovolených se může do cestovního ruchu zapojovat stále více obyvatel. Dalším významným objektivním faktorem je proces

novodobé urbanizace s růstem vlivu města na život společnosti. Urbanizace postupně naráží na vnitřní hranice v oblasti životního prostředí. Velkoměstské aglomerace mají největší požadavky na cestovní ruch, ovšem s výjimkou rozvojových zemí. Je zřejmé, že místní populace patří k vyšším příjmovým skupinám.

Ve vyspělých zemích je důležitým činitelem pro zapojení stále větší populace do cestovního ruchu i znehodnocování životního prostředí, především v místech vysoké koncentrace ekonomické aktivity a obyvatel. Životní prostředí představuje materiální, časově prostorový systém, jehož součástí tvoří složky přírodního podsystemu, který zahrnuje reliéf, klima, půdy, vodstvo, faunu a flóru a složky socioekonomického podsystemu, kam se řadí sídla, obyvatelstvo, zemědělství, průmysl a služby. Rovnováha mezi společností a přírodou jen stále více narušována a lidstvo se od ní spíše vzdaluje. Znečišťování atmosféry má za následek porušování globální klimatické rovnováhy. Roste nepravidelnost počasí s velkými následky pro ekonomiku, cestovní ruch a zdravotní stav populace. Průmyslové odpady znečišťují povrchové vody i okrajová moře a kyselé deště ohrožují lesní porosty. Je viditelné, že masový rozvoj cestovního ruchu může velmi ohrozit přírodu v místech, kde se soustřeďuje. [3]

2.3.1.2 Subjektivní faktory

Zahrnují mnoho psychologických aspektů, které ovlivňují rozhodování obyvatel k účasti na cestovním ruchu a jeho směřování. Velkou roli zde hraje reklama a propagace, které ovlivňují módnost některých středisek a oblastí. Mohou v krátké době zvýšit příliv návštěvníků a postupně vyvolat i změny v rozmístění mezinárodního cestovního ruchu v rozsáhlejších oblastech. Na zvýšený subjektivní zájem mohou působit i jiná fakta: změna politické situace, která otevře pro zahraniční CR další země, exotika nabídky na základě přírodních a kulturních atraktivit. [3]

2.3.2 Lokalizační faktory

Lokalizační předpoklady CR zaujímají rozhodující postavení při konkrétním umístění jeho realizace, bez ohledu na to, zda jsou přírodního nebo společenského charakteru. Rozhodují o funkčním využití konkrétní oblasti cestovním ruchem z hlediska přírodních či společenských podmínek. V souhrnu tvoří základní schéma pro územní uspořádání realizace cestovního ruchu ve vnitrostátním i mezinárodním měřítku. [3]

2.3.2.1 Přírodní podmínky

Řadíme mezi ně klima, hydrologické poměry, reliéf, faunu a flóru. Svým charakterem vytvářejí předpoklady pro konkrétní formy CR i případnou rajonizaci. Přírodní atraktivita jsou přírodní zvláštnosti, jejichž ojedinělost a exotika činí konkrétní oblast pro cestovní ruch přitažlivější.

1) Klimatické poměry

Jsou jedním z hlavních faktorů realizace a lokalizace CR, na něž působí prostřednictvím hodnot svých prvků ve vztahu k biologickým potřebám lidského organismu. Těmito prvky jsou: teplota, vlhkost vzduchu, množství srážek, délka slunečního svitu apod. Na globální úrovni mají svými hodnotami největší význam pro využití letním cestovním ruchem dva podnebné pásy, kterými jsou mírný a subtropický podnebný pás. V ostatních jsou klimatické hodnoty pro masový cestovní ruch nevhodné (extrémně vysoké či nízké teploty, vysoká vlhkost vzduchu či velké sucho). Výjimkou však mohou být přímořské oblasti a ostrovy nízkých zeměpisných šířek (například americké Středomoří nebo ostrovy v Indickém a Tichém oceánu). Vliv vertikální klimatické zonality na rozmístění cestovního ruchu se projevuje významně především v mírném pásu. V horských oblastech se zde vytvářejí podmínky pro sezónu v letním i zimním období. Vyšší nadmořské výšky jsou nad pásmem nízkých mraků, tudíž je zde v zimě větší sluneční záření.

Ve specifických případech mohou být i podmínky, výše kvalifikované jako nevhodné, naopak žádanými (zimní rekreace, návštěva severního pólu, ...) nebo neutrální (návštěva výstavy, kongresu, veletrhu)

2) Hydrologické poměry

Oblasti s vhodnými hydrologickými podmínkami jsou stále významnější z hlediska realizace CR, přispěl k tomu i rozvoj lékařské vědy, která od konce 19. století propaguje koupání v přírodě. V globálním měřítku patří hydrologické poměry k nejdůležitějším lokalizačním podmínkám.

- Podzemní vody vytvářejí předpoklady pro střediskovou koncentraci CR. Především se jedná o minerální prameny s léčebnými účinky. Lázeňská střediska, která na nich vznikla, patří k historicky nejstarším centrům CR. K našim nejznámějším lázním

patří Karlovy Vary a Mariánské Lázně. Od začátku století nabírají na významu radioaktivní prameny (s obsahem radioaktivních plynů či solí), z nichž nejznámější v ČR je Jáchymov. Dalším typem pramenů jsou gejzíry.

- Povrchové vody vytvářejí předpoklady pro areálové rozmístění realizace CR. Jejich sezónní využitelnost pro potřeby CR je závislá na teplotních poměrech. Hodnotu povrchových vod vytváří řada komponentů (teplota a čistota vody, kvalita pobřežních pláží apod.), jejichž znehodnocování má negativní vliv na jejich využití. Moře jsou z povrchových vod nejpritažlivější, hlavně z hlediska dlouhodobých pobytů. Z globálního srovnání je nejvýznamnější Středozemní moře, k jehož pobřeží se soustřeďuje polovina mezinárodního CR v Evropě.

Dalšími povrchovými vodami jsou jezera a umělé vodní plochy, které zaujímají v cestovním ruchu obdobnou pozici jako moře. Jejich funkční využití spočívá v zeměpisné šířce, lokálních poměrech a vertikální zonalitě. Na využití jezer v oblasti CR má velký vliv jejich poloha. Více jsou využívány jezera vzdálená od moře, zejména plochy v zázemí velkoměst. Dále sem řadíme řeky, které uspokojují spíše krátkodobé formy CR. Velkým problémem je znečišťování řek v průmyslově vyspělých zemích. Mnoho vodních toků je přitažlivých díky svým přírodním zvláštěnostem, kterými jsou např. kaňony či vodopády.

3) Reliéf

Na přelomu 19. a 20. století se tvary a celkový charakter reliéfu stávají objektem zájmu z hlediska turistiky a dalších forem CR. Horizontální morfologie z velké části ovlivňuje kvalitu pobřeží, povrchových vod a tím i CR. U vertikální morfologie hraje důležitou roli relativní výšková členitost, která se u středohor neváže na nadmořskou výšku a vliv klimatu. Ve střední Evropě se ostře řezaný reliéf objevuje od nadmořských výšek 1600 m. Ve vrcholových partiích hor, kde jsou drsné klimatické podmínky, se uskutečňuje náročná turistika a horolezectví, nikoliv však v masovém měřítku. Nejvíce jsou funkčně využívány v nižších a středních polohách. Horské oblasti jsou pro turisty přitažlivé díky relativně nedotčené přírodě negativními vlivy a díky tomu, že je zde možné realizovat cestovní ruch, pro který jsou níže položené oblasti nevhodné. Vrchoviny a středohory slouží spíše pro odpočinek. Jsou vhodné pro pěší turistiku a rodinnou rekreaci. Můžeme zde vidět různé atraktivity, kterými jsou například skalní útvary (pískovcové či sopečného původu) nebo krasové oblasti s jeskyněmi a propastmi apod. Vysokohorské oblasti umožňují realizaci zimních sportů a rekreace v podobě dlouhodobých pobytů. Vzhledem

k tomu zde musela být vybudována ubytovací a stravovací zařízení i dopravní infrastruktura, do níž patří i lanovky a vleky. V letním období slouží pro vysokohorskou turistiku.

4) Fauna a flóra

Fauna je v cestovním ruchu uplatňována na základě chráněné a lovné zvěře. Typické jsou cesty turistů za chráněnou zvěř do národních parků či rezervací. Daleko významněji se fauna uplatňuje v cestovním ruchu orientovaném na lov a rybolov. Vedle odstřelu a lovu zvěře ve volné přírodě se stále více prosazují chovné obory a umělé vodní nádrže. Flóra má na rozmístění cestovního ruchu menší vliv. Ve vyspělých zemích lesní porosty značně ovlivňují letní rekreaci a turistiku městské části populace. Objektem zájmu cestovního ruchu mohou být i vzácně se vyskytující a chráněné rostliny. [3]

2.3.2.2 Společenské podmínky

Společenské podmínky uspokojují především poptávku po vzdělání a zábavě. Řada z nich má hraje pouze doplňkovou roli pro jiné formy cestovního ruchu.

„Společenské podmínky a atraktivita se dělí na:

- *kulturně-historické památky různého typu,*
- *kulturní zařízení a akce (mezi ně lze zařadit i akce náboženského charakteru),*
- *sportovní a zábavní zařízení a akce lokálního, regionálního či globálního významu“²*

1) Kulturně-historické památky

Mezi společenskými podmínkami mají největší význam. Jsou využívány cestovním ruchem díky svým uměleckým a historickým hodnotám. Mezi nejatraktivnější řadíme architektonická díla historických slohů a epoch, moderní architekturu, ale i různé technické

² HRALA, V. *Geografie cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: IDEA SERVIS, 1997. 168 s. ISBN 1866-026-97

stavby samostatné nebo seskupené do různých komplexů, například historická jádra měst. Dalším předmětem zájmu je výzdoba objektů, a to sochařská, malířská či řezbářská.

2) Kulturní zařízení a společenské akce

Většina z nich slouží pouze jako doplněk jiných atraktivit. Profilující atraktivitu oblasti tvoří především ta zařízení předvádějící ukázky a akce. Může se jednat také pouze o jednorázové akce. U většiny kulturních zařízení hraje významnou roli střediskový charakter rozmístění, který mají například skanzeny. Dále do kulturních zařízení můžeme zařadit muzea, galerie a knihovny, divadelní představení, hudební či jiné festivaly, kongresy, folklórní slavnosti, náboženské slavnosti a poutě apod.

3) Sportovní a zábavní zařízení a akce

Zařízení pro tyto účely nabývají kolosálních rozměrů. Největší počet zájemců navštěvuje zejména velké sportovní akce, k nimž patří světová či regionální mistrovství různých sportů nebo olympijské hry. [3]

2.3.3 Realizační faktory

Představují konečnou fázi realizování různých forem CR. Umožňují dosáhnout oblastí CR prostřednictvím dopravy a využít je na základě ubytovacích, stravovacích a jiných zařízení.

2.3.3.1 Doprava

Řadíme ji mezi základní faktory realizace. Zajišťuje styk mezi výchozím místem účastníka a oblastí, kterou účastník navštěvuje. Doprava rozhoduje o využívání oblasti cestovním ruchem, ve kterém vystupuje jak základní služba. Doprava zapojuje stále rozsáhlejší prostor vnitrostátního i mezinárodního CR a zvyšuje jejich dostupnost. Pro potřeby dopravy bylo nutné vybudovat také zařízení, která se sama stala atrakcí v CR, zejména mosty, viadukty, tunely apod. Na CR má doprava pozitivní, ale i negativní vliv. Nejvíce životnímu prostředí škodí automobilová doprava.

1) Silniční doprava

Přispěla k masovému rozvoji CR a je vedoucím odvětvím přepravy z hlediska objemu přepravovaných účastníků v globálním měřítku. Převažuje individuální

motorismus, zejména v domácím CR a víkendové rekreaci, kdy se jedná o přepravu na kratší vzdálenosti. Pro dálkové přesuny slouží cestovnímu ruchu dálnice, a to i pro autokary. Výhodou je vysoká operativnost.

2) Letecká doprava

Má velký význam především při přepravě na velké vzdálenosti z hlediska mezikontinentálního měřítka. Její význam roste v poměru se vzdáleností míst uskutečňování od poptávkových míst. V cestovním ruchu fungují pravidelné lety a speciální lety, tzv. chartry, které spojují atraktivní místa a oblasti téměř na celé zeměkouli.

3) Ostatní druhy dopravy (lodní doprava námořní i vnitrozemská, železniční, nekonvenční druhy dopravy, ...)

a) Vodní vnitrozemská doprava

Využívá se v cestovním ruchu okrajově, a to na kratších úsecích řek, na jezerech a nádržích jako přeprava výletní, okružní či rekreační. Na delších trasách se uplatňuje v místech, kde se podél nich vyskytují přírodní a kulturní atraktivity.

b) Vertikální doprava

Patří sem lanovky a vleky. K jejímu rozvoji došlo díky potřebám CR. Jejím prostřednictvím se zpřístupnily horské a vysokohorské oblasti a došlo k masovému rozvoji zimních sportů a letní rekreace. [3]

2.3.3.2 Ubytovací a stravovací zařízení

Jsou to faktory tvořící podstatnou část materiální základny pro uskutečňování CR. Na základě jejich rozsahu a úrovně je vymezováno využití přírodních možností a kulturně-historických či jiných atraktivit určitých oblastí a účinnost jejich zapojení do vnitrostátního a mezinárodního CR. Jejich kapacita vytváří možnosti pro jeho skutečné rozmístění. Umístění těchto zařízení je výsledkem působení místních podmínek. Vysoká koncentrace může vést k porušení kvality přírodních podmínek dané oblasti. [3]

2.4 Přínosy a negativní dopady CR pro rozvoj regionu

Přínosem pro region je CR při kvalitním managementu, a to zejména v ekonomické oblasti, v oblasti ochrany a tvorby životního prostředí a v sociálně-kulturní oblasti.

V ekonomické oblasti má cestovní ruch výrazný pozitivní vliv na region především:

- přílivem investic (jednak do vlastních lokalizačních faktorů – např. údržba, opravy, příp. modernizace, zpřístupnění atd., jednak do realizačních faktorů – dopravních, ubytovacích a stravovacích zařízení),
- vytvářením nových pracovních příležitostí (opět – jak ve sféře lokalizačních, tak realizačních faktorů)
- návazně pak vyšší kvalifikací, zvýšením platů/mezd a růstem životní úrovně domácího obyvatelstva,
- vyšším daňovým výnosem z lokality/regionu.

Přínosem v oblasti ochrany životního prostředí se cestovní ruch stává, když:

- generuje příjmy (např. ze vstupného do národních parků), daně a poplatky (např. daň z příjmů, poplatek za rybářský lístek), které jsou použity na financování ochrany přírody,
- přispívá k uznávání ochrany životního prostředí veřejností a k výchově místních obyvatel k jeho ochraně,
- důsledkem atraktivity přírodního prostředí cestovního ruchu je vytvoření národních parků, přírodních rezervací apod.,
- může zabránit ničení přírodního prostředí místními obyvateli (například pytláčení apod.),
- usměrňuje počty návštěvníků v chráněných územích.

Pozitivní vliv na sociálně-kulturní oblast má cestovní ruch pro region, když:

- vytváří pracovní místa a podporuje sociální rozvoj, přerozděluje příjmy, zmírňuje chudobu, což má za následek posilňování společnosti v regionu,
- se projevuje prostřednictvím kulturně-výchovné funkce CR, kdy lidé navzájem komunikují a vnitřně se obohacují a více si rozumí,
- vystupuje z hlediska funkce CR jako mírotvorného faktoru,
- zvyšuje životní úroveň místních obyvatel, kdy mohou využívat zařízení, vybudovaná pro návštěvníky regionu,
- funguje na základě záchrany kulturních tradic, historie a tradičních řemesel,

- je předmětem zájmu místních obyvatel ochrana přírodních a kulturních hodnot zvýšením pocitu hrdosti na tradice a historii.

Negativní důsledky cestovního ruchu na rozvoj regionu:

- mění zásadně životní způsob domácích obyvatel, „vytlačuje je na okraj“,
- v případě tzv. přetížení regionu škodí. [11]

3 REGION MOSTECKA A SOUČASNÝ STAV CESTOVNÍHO RUCHU V NĚM

Region Mostecko (totožný s okresem Most) se nachází v severozápadní části ústeckého kraje a má rozlohu 467 km. Na severu je chráněn hradbou Krušných hor. Sousedí se třemi městy, z jihozápadu sousedí s městem Chomutov, z jihu s městem Louny a ze severovýchodu s městem Teplice. Ke dni sčítání lidu 1. 3. 2001 bylo zde zjištěno 117 196 obyvatel a proti předchozímu sčítání počet klesl o 2,5 %. Region se skládá z 26 obcí, z nichž čtyři obce mají status města. Pro Mostecko je charakteristická velká hustota obyvatel (251 na km²) a v Ústeckém kraji nejvyšším podílem obyvatel žijících ve městech, který zde dosáhl 89 %. []

K Mostecku náleží tři geografické komplexy. Na severu to jsou Krušné hory a do jihovýchodní části regionu zasahuje České Středohoří, které v jihozápadní části přechází v Žateckou plošinu. Střední část regionu vyplňuje Mostecká kotlina v podobě pánve. Nejvyšším bodem Mostecka je hora Loučná (956 m.n.m.) a nejnižším je oblast pod vrchem Bořeň (204 m.n.m.), kde největší řeka Bílina opouští region. Mostecko leží v povodí řeky Bíliny a jejího přítoku řeky Srpiny. Z hlediska klimatických poměrů jsou zde typické nízké průměrné roční srážky (asi 500 milimetrů) a relativně vysoké průměrné roční teploty ovzduší (od 8,4 do 8,8 stupňů Celsia). Díky členitému terénu se zde často vyskytují mlhy.

3.1 Historie Mostecka

Historie Mostu se poprvé připisuje roku 1040 v Kosmově kronice české, kdy přes úpatí kopce Hněvína vedla obchodní stezka vedoucí přes Krušné hory do Saska, která byla majetkem mostecké větve rodu Hraběšiců, kteří byli nejstarším českým rodem ve službách Přemyslovců. K překonání vodních překážek sloužily mosty, z nichž nejvýznamnější byl Pons Gnevin.

Důležitým obdobím pro další vývoj Mostecka byla polovina 13. století. Hlavní změny provedli poslední Přemyslovci. Tehdy byl vybudován na popud krále Václava I. kamenný hrad jako nová dominanta v krajině. Hrad se po vytvoření mostecké provincie stal správním centrem s hradní družinou střežící hranici v zemi, obchodní stezky a rozvíjející královské město. Do konce 13. století se z Mostu stalo bohaté královské město

se třemi náměstími, měšťanskými domy, kláštery, špitálem a s fungujícími řemesly a obchody. Do roku 1300 zde fungovala mincovna k ražbě mincí. Zásadní důležitost si Most udržel po dobu vlády Lucemburků, kdy plnil funkci zástavního města pro míšeňská markrabata, což ovlivnilo jeho etnickou skladbu.

Nové možnosti obchodu a podnikání se Mostu otevřely od konce 15. století, kdy se zde těžily polymetalické rudy a rozvíjela se zde báňská města v českém Krušnohoří. Město se ujalo funkce zprostředkovatele potravinářského zásobování báňských měst. Ekonomický nárůst Mostecká ohrozil roku 1515 ničivý požár, jenž pohltit celé město a hluboce ovlivnil život obyvatel. Z popele město vzkřísil král Vladislav Jagellonský. V roce 1517 byla zahájena stavba děkanského kostela a roku 1550 byla postavena renesanční radnice. Nástupem Habsburků na český trůn roku 1526 byl také Mostu postupně likvidován jeho politický význam. V roce 1595 město koupilo od Rudolfa II. Habsburského hrad Hněvín se všemi okolními vesnicemi a tím došlo k posílení městského majetku. Ovšem počátkem 17. století se hospodářský rozvoj města zpomalil.

Most také velmi poznamenalo období třicetileté války, neboť se stal výhodným strategickým místem, a tak v závěru války byl zuboženým a napůl vylištěným městem. Císař Ferdinand III. vyhověl žádosti o povolení ke zboření hradu s cílem uchránit město před dalšími válečnými nátlaky. Z obtížné poválečné situace se Most dostal až na počátku 18. století. Stal se městem provinciálním. Teprve od roku 1870 nová nákladní a osobní železniční přeprava mezi Chomutovem a Ústím nad Labem vedla k rozvoji těžby uhlí a k průniku průmyslové revoluce do Mostecké pánve. Stavebně město dosáhlo svého vrcholu na přelomu 19. a 20. století. v 60. letech 20. století se rozhodlo kvůli těžbě uhlí o zbourání starého města Mostu, které nahradilo město nové s moderní tváří. [5]

3.2 Těžba uhlí na Mostecku

Počátky dolování uhlí

Dolování hnědého uhlí započalo již na konci středověku. Nejstarší historická zmínka o těžbě uhlí je z roku 1403 v městské knize Duchova. Další zmínky se objevily v období 1550 až 1580 a vypráví o dolování u Jirkova, Hrobu a na Pětipesku. Následující zmínky pocházejí z roku 1740 a jsou o dobývání u Všestud na Chomutovsku a u Varvažova a Otovic na Ústecku. Na dobývání uhlí na Mostecku měl velký podíl osecký klášter. První zprávy z klášterních kronik se zmiňují o těžbě jílovitých hornin. Z roku 1763

se dochovala písemná zmínka o uhelném dole, který patřil klášteru ve Střimicích u Mostu. Obyvatelstvo mělo právo dobývat uhlí pro topné účely. Z dolů se využívalo jen hrubé kusové uhlí, moury a drobné kusy uhlí se spalovaly přímo na místě a získaný popel se prodával jako hnojivo. Do počátku 19. století se uhlí těžilo primitivním způsobem. Na výchozech uhelné sloje se zakládaly mělké jámy, z nichž se těžilo rumpály. V místech, kde to šlo, se uhlí těžilo malými povrchovými otvirkami, které neměly téměř žádné technické vybavení. Když rostl zájem o uhlí nebo nastaly potíže (přítoky spodních vod), byly hloubeny nové šachtice. Této těžbě chyběl odborný dozor báňských úřadů. Tento divoký a selský způsob dolování byl ukončen v roce 1789. Poté mohlo dolování probíhat jen na základě propůjčování dolovacího práva a dohledu báňského úřadu, který byl zřízen v roce 1783 v Jáchymově. Počínající rozvoj těžby uhlí byl silně potlačen napoleonskými válkami. Panoval tu nedostatek dopravních možností, prostředků k zamezení a nápravě důlních škod a technické omezenosti důlních zařízení. V prvních desetiletích 19. století se uhlí dobývalo především hlubinně a později i povrchově. Po napoleonských válkách došlo k oživení těžby prostřednictvím zahájení dopravy uhlí po Labi do německých zemí v roce 1830. Důležitý vliv mělo otevření železnice Praha – Podmokly v roce 1850 a především Ústecko - teplické dráhy v roce 1858. Tato dráha byla postupně prodlužována z Teplic až do Chomutova a na její železniční stanice se začalo napojovat stále více nově otevíraných dolů, které již byly zárodky pozdějších technicky vybavených podniků. V roce 1868 byla zahájena doprava na trati Teplice - Duchcov, v roce 1870 na trati Duchcov - Most – Chomutov. V sedmdesátých letech 19. století nastává postupný přesun dolování z Ústecka západním směrem na Duchcovsko, Mostecko a Chomutovsko. Region Mostecká se tak stává centrem revíru, ve kterém vzniká řada významných uhelných společností, předchůdců budoucích Severočeských hnědouhelných dolů (resp. MUS, a.s.) v čele s nejvýznamnější Mosteckou společností pro dobývání uhlí. Dále k nim patřily také Severočeská uhelná společnost, Státní doly a Lomské uhelné doly. [5]

Historie malolomových lokalit a jejich rozvoj v mostecké oblasti

1) Vtelenské lomy

Nacházely se jižně od města Mostu a severovýchodně od obce Vtelna. Ložisko bylo označeno jako Benedikt a Elisabeth. Byla to separátní pánvička, která vznikla rozměrnou denudací povrchu, trvající od konce třetihor až do současnosti. Na svém okraji byla rozdělena na několik výběžků a izolovaných ostrůvků s dochovanou uhelnou slojí. Dolové

pole bylo otevřeno v polovině 19. století. Ve druhé polovině 19. století zde probíhala hlubinná těžba. Pánvička Elisabeth měla elipsový tvar a v jejím středu byl v 19. století založen hlubinný důl. V roce 1961 zde byly započaty rekultivace na výsypce Benedikt a Elisabeth. Jednalo se o zemědělskou rekultivaci, z toho jedna část území sloužila pro zemědělské účely a druhá část byla vysazena ovocnými sady. Ve zbytkové jámě byla vybudována oblast pro rekreaci s vodní nádrží.

2) Lom Třískolupy

Ležel na katastrálním území obce Třískolupy v okrese Louny a menší část na katastrálním území obce Polerady v okrese Most. Obec Třískolupy byla kvůli těžbě zdemolována. Tento lom byl otevřen kvůli potřebě energetického uhlí pro zásobování elektrárny Počerady až do období jejího definitivního zásobování z lomu Vršany. Těžba v obci Třískolupy byla ukončena k 31. 12. 1982. Vyuhlený lom sloužil jako odkaliště popela pro elektrárnu Počerady.

3) Lom Slatinice (Šmeral)

Byl založen v roce 1958 na jihozápadní straně vrchu Ressler. Na východní straně byl obklopen Čepirožskou výsypkou a na jižní straně zabíral oblast obce Slatinice, která byla před postupem lomu zlikvidována spolu s obcí Hořany na východním okraji lomu. V roce 1963 byl důl přejmenován na Důl Bohumír Šmeral. Sloužil pro těžbu energetického uhlí k zásobování elektrárny Mělník. Byl vyuhlen v roce 1986 a následně využit jako výsypný prostor pro Lom Vršany. V roce 1969 skončil veškerý provoz na Čepirožské výsypce a celý prostor vnějších výsypek závodu Šmeral byl přenechán k rekultivaci. Na části se prováděly lesoparkové úpravy a zbytek byl zatravněn.

4) Lom Vršany

Měl se stát hlavním dodavatelem energetického paliva pro elektrárnu Počerady. Odhadově měl vytěžit až 6 milionů tun uhlí ročně. Výstavba lomu měla tři stavební fáze. V první fázi (období 1977 – 1983) se řešily odvodňovací práce, výstavby montážních míst a hlavních zdrojů elektrické energie, vyvolané investice, otvírka lomu malolomových koncepcí, pásová doprava, zahájení těžby uhlí a úpravy povrchového dolu Šmeral. Ve druhé fázi (období 1982 – 1985) se řešilo ukončení vybavení lomu základní technologií, vybudování skládky uhlí a úpravy úpravy povrchového dolu Šmeral. Třetí fáze řešila

výhled investičních akcí v období let 1986 – 2000. Navržené technologické vybavení lomu bylo dáno velkolomovou koncepcí, která postupně platila pro většinu velkolomů v severočeském hnědouhelném revíru. Na výsypce Malé Březno současnosti probíhají rekultivační práce.

5) Důl Ležáky

Oblast dolu a jeho okolí byly předmětem báňského podnikání již v dávné době. První záznamy o dolování uhlí jsou z roku 1763. V průběhu dolování vznikaly různé doly a v některých z nich došlo k báňským katastrofám, jejichž příčinou byly tekoucí písky.

6) Lom Most

Po rozvíjení těžby uhlí bylo rozhodnuto, že se těžba rozšíří do pilíře pod městem Most. Těžba začala 1. 1. 1970 a byla dokončena v roce 1993, kdy byl zde otevřen kamenolom. V roce 1984 byl lom Most propojen s lomem Ležáky. Od roku 1990 zde probíhají rekultivace na Střimické výsypce, kde bude plocha postupně zalesňována a svahy výsypky lomu Most budou upravovány a zatravnovány. Podle plánu demolice lomu Ležáky bude jáma zatopena a vznikne tak vodní nádrž.

7) Důl Venuše

K prvnímu dolování došlo v roce 1899. Kvůli nepříznivým podmínkám byl důl 1946 uzavřen. Následně byl v roce 1956 opět otevřen a jeho úkolem bylo razit chodby pro stěnování. Tento úděl byl ale změněn a od roku 1957 začaly průzkumné práce pro lomové dobývání dolu Ležáky. Dokončovací práce skončily v dubnu 1961 a likvidační práce byly ukončeny k 31. prosinci 1961.

Těžní věže v mostecké oblasti

Charakterizují ráz mostecké krajiny. Odedávna vévodily tomuto regionu. Byly součástí každého hlubinného dolu a některé z nich se dostaly i do znaku báňské záchranné služby. Postupně však začaly nenápadně mizet. Jde vlastně o konstrukci, která je postavená nad jámou a prodlužuje svislou dopravu z jámy nad její prohlubeň za účelem odnávání materiálu, nástupu a výstupu lidí, dopravy materiálu apod. Slouží k vedení těžkých lan, na jejichž koncích jsou zavěšeny klece sloužící například k obracení směru lan ze svislého na šikmý. Rozměry a geometrické parametry jsou předepsány ve Výnosu Českého báňského úřadu.

SUBAG (Sudetenländische Bergbau A. G.)

Na důlní podnikání v celém severočeském revíru měly zásadní vliv odtržení pohraničních území ČSR v roce 1938 a konec československého státu v roce 1939. Téměř všechny doly se po roce 1938 ocitly na území Sudetské župy Německé říše. Kvůli připravované válce potřeboval německý průmysl centralizaci a konsolidaci báňského průmyslu. Z tohoto důvodu byla v červnu 1939 společnost SUBAG, která postupně zahrnovala většinu báňských podniků v severních Čechách, ale také na Sokolovsku a Plzeňsku. Hlavní správu měla v Mostě. V srpnu 1945 byl název organizace změněn na Severočeské hnědouhelné doly v Mostě. Dekretem prezidenta republiky byl v říjnu 1945 všechn důlní majetek znárodněn a v lednu 1946 začleněn do národního podniku Severočeské hnědouhelné doly Most – SHD. A to byl počátek téměř padesátileté historie největší těžební hnědouhelné organizace v České republice.

SHD – jednotný podnik revíru

Po osvobození Československé republiky v roce 1945 byly na základě dekretu prezidenta republiky podniky důlního průmyslu znárodněny. V rámci celé severočeské hnědouhelné pánve byly těžební závody spojeny v jeden podnik, který v průběhu dalších desetiletí prodělával mnoho organizačních změn. V roce 1989 začala postupná dezintegrace Severočeských hnědouhelných dolů. V roce 1990 byly založeny státní podniky Doly a úpravny Komořany, Doly Ležáky Most a Doly Hlubina Litvínov jako nástupnické podniky Dolů V. I. Lenina a Dolů Vítězného února Záluží. Na základě celkové koncepce privatizace hnědouhelného průmyslu byla v listopadu 1993 založena Fondem národního majetku České republiky a následně zapsána do obchodního rejstříku Mostecká uhelná společnost, a. s., a to spojením uvedených státních podniků. [5]

3.3 Vinařství

Mostecké vinařství bylo obnoveno Ing. Ivanem Váňou na bývalém Státním podniku v obci Chrámce. Plocha vinic rychle rostla a v roce 1972 dosahovala 41 ha. V roce 1977 se vinařství rozšířilo i na teplé svahy vrchu Špičák v Rudolicích u Mostu a v roce 1978 se vinná réva stala také rekultivační plodinou. V roce 1983 dosahovaly vinice plochy 112 ha. S rozšiřováním plochy rostlo také sklepní hospodářství, které má dnes moderní zařízení. V roce 1991 si vinařství pronajal Ing. Ivan Váňa s rodinou a postupně jej začal privatizovat. Poslední obnovení vinic bylo na Široký vrch a Hněvín, kde jsou zachovalé

čedičové terasy ze středověku. V roce 2001 vznikla společnost České vinařství Chrámce, s. r. o., která je v dnešní době největším výrobcem vín z vlastních hroznů v Čechách. Vína jsou uznávána a oceňována na domácích i mezinárodních výstavách. [13]

Tab. 1. : Úhrnné hodnoty druhů pozemků (kultur) k 31. 12. 2008

Okres	Orná půda	Chmel- nice	Vinice	Zahrady	Ovocné sady	Travní porosty	Zeměd. půda	Lesní pozemky	Vodní plochy	Zastav. plochy	Ostatní plochy
Děčín	10771	0	0	2361	358	22886	36376	44781	1038	1494	7169
Chomutov	22903	16	20	820	863	14333	38955	35201	3106	1146	15124
Litoměřice	60129	1477	249	1989	2646	7079	73569	16863	1903	2010	8871
Louny	66911	4863	15	1211	1165	5621	79786	17547	1466	1801	11161
Most	9442	0	106	570	414	3009	13541	15587	972	834	15778
Teplice	8195	0	0	947	394	6316	15852	17405	760	1046	11838
Ústí nad Labem	5136	0	0	972	200	11979	18287	12823	1020	910	7432
Kraj celkem	183898	6356	390	8870	6040	71223	276366	160207	10265	9241	77373
Počet parcel	117477	6450	499	155096	5625	141043	426910	59341	22622	317051	320125

Zdroj:

(<http://www.cuzk.cz/Dokument.aspx?PRARESKOD=998&MENUID=0&AKCE=DOC:10-ROCENKA>)

3.4 Současný stav CR na Mostecku

V kapitole 2 jsem psala o předpokladech rozvoje CR v obecném měřítku a nyní se budu zabývat analytickou částí, která uvádí přírodní podmínky, dále určuje stav dopravní infrastruktury, památek a kulturních i sportovních služeb na Mostecku. Tento stav se může v průběhu let měnit na základě zájmů klientů, finanční situace či moderních trendů (např. změna atraktivity jednotlivých druhů sportu apod.)

3.4.1 Analýza lokalizačních předpokladů CR

3.4.1.1 Přírodní předpoklady

Z hlediska přírodních předpokladů pro rozvoj CR můžeme pozici Mostecka a Mostu v rámci ČR považovat za výjimečně dobrou. Krajinný ráz tohoto územního celku je charakteristický výskytem několika typů krajiny. Podle platného geomorfologického členění náleží oblast Mostecka do tří celků:

- **Mostecká pánev** – vyplňuje střední část regionu. Jedná se o nejvíce osídlenou centrální část Mostecka s průmyslovou výrobou.
- **Krušné hory** – severní část regionu vymezená státní hranicí se SRN (Svobodným státem Sasko). Jedná se o výrazně odlišný celek, který prudce vystupuje z pánve. Mezi údolím pánve a náhorní částí Krušných hor je výškový rozdíl 250 až 900 metrů. Tato část regionu tvoří přirozenou lesnatou hradbu. Z pohledu hustoty zalidnění jde o nejméně osídlené území Mostecka.
- **Jižní část Mostecka** - tvořena západními výběžky Českého Středohoří a úrodnou zemědělskou krajinou přecházející do Žatecké náhorní plošiny. [1]

1) Přírodní zajímavosti

Národní přírodní rezervace Bořeň

Jedná se o horu, skalní útvar, přírodní rezervaci a horolezeckou oblast. Nachází se v Milešovském středohoří. Je velkou dominantou města Bíliny, od kterého je vzdálen 2 km. Je unikátem nejen pro oblast Českého středohoří, ale také v rámci celé ČR. Nadmořská výška tohoto vrchu je 539 m. n. m. Z geologického hlediska se jedná o mohutnou znělcovou kupu, která vznikla sopečnou činností přibližně před 34 milióny lety. Odborníci Bořeň považují za největší znělcové těleso v Evropě. Také je označován za nejskalnatější samostatný vrch v ČR. Silueta hory připomíná z každého místa něco jiného. Při pohledu z Bíliny prý připomíná ležícího lva, z Liběšic hlavu mamuta a z nedalekých Želenic hlavu obra. Návštěva Bořně má řadě turistů co nabídnout, a to například nádherný kruhový výhled na hradbu Krušnohoří, České středohoří, město Bílinu s radovesickou výsypkou, podkrušnohorskou pánev či vzdálené Doupovské hory. Na Bořeň se turisté

mohou dostat z města Bíliny, kde od vlakového nádraží vede okružní, zeleně značená turistická cesta, která obchází úpatí vrchu Bořeň a vrací se zpět do výchozího místa. [14]

Národní přírodní rezervace Jezerka

Rozkládá se na rozhraní okresů Most a Chomutov na katastru zaniklých obcí Jezeří, Podhůří u Vysoké Pece a Kundratic u Chomutova v polesí Jezeří. Je vzdálena asi 1,5 kilometrů od zámku Jezeří a 1,5 kilometrů severovýchodně od Vysoké Pece. Toto chráněné území je největší v okrese Most a jeho nejvyšším bodem je hora Jezeří (705,5 m. n. m.), podle které dostalo název Jezerka. [15]

Národní památka Jánský vrch

Představuje vyhlídkovou horu na okraji Krušných hor přímo nad zámkem Jezeří. Společně s Jezerkou tvoří krajinnou dominantu Mostecká a Chomutovska. Dříve se nazýval Johannesfeuerberg, protože zde v dávných dobách byly zapalovány svatojánské ohně, které byly vidět daleko do kraje. Proto se vrchu dříve říkalo Svatojánská hora či Ohnivec. Vrchol této hory je ideálním místem pro táboření. Nachází se zde i průchozí rozsedinová jeskyně. Nejzajímavější skálou úpatí Jánského vrchu je Goethovo sedátko, ležící necelý kilometr od zámku Jezeří. Ke skále mohou turisté dojít po modré značce od zámku směrem na Jezerku. [16]

Přírodní rezervace Černý rybník

Jedná se o jedinečnou lokalitu s řadou chráněných druhů fauny a flóry. Tato rezervace se rozkládá vlevo od silnice Klíny – Fláje až ke státní hranici se SRN. Nachází se zde i stejnojmenný rybník. [17]

Přírodní rezervace Písečný vrch

Písečný vrch je bývalým nejstarším křemencovým lomem v Evropě. Vyskytuje se na hranici CHKO České středohoří u Břvan. Byla zřízena k ochraně významné geologické lokality, teplomilné vegetace a teplomilného hmyzu. Je zde také archeologické naleziště evropského významu. Nadmořská výška vrchu je 317 m. n. m. Písečný vrch představuje jeden z typických typů explozivních sopek, aktivních až v závěru třetihorního vulkanismu zejména na západním okraji Českého středohoří. [18]

Přírodní rezervace Milá

Představuje přírodní rezervaci, ale také horu v Ranském středohoří v regionu Most. Jedná se o samostatný skalnatý čedičový vrch kuželovitého tvaru se zaobleným vrcholem, který je především na severních svazích zalesněn. Milá je chráněnou oblastí s výskytem ohrožených druhů rostlin a vysokého počtu druhů hmyzu a ptáků. Na vrchol se dostaneme po modré značce ze stejnojmenné obce Milá nebo z Bělušic. [19]

Přírodní památka Chloumek

Jde o protáhlý bezlesý pahorek, který se nachází 1, 5 kilometrů západně od železniční stanice Bečov u Mostu. Jeho nadmořská výška je 220 – 250 m. n. m. Je tvořený sopečnými tufy. I když leží mimo CHKO České středohoří, náleží k této oblasti. [20]

Přírodní památka Lužické Šipáky

Lužické Šipáky objevíme na části svahu nad silnicí Lužice – Dobruška v okrese Most. Také jsou chráněným územím. Nachází se zde více než 200 chráněných exemplářů dubu pýřitého. [21]

2) Reliéf

Jak už jsem se zmínila výše, střední část regionu vyplňuje hnědouhelná mostecká pánev, která je nejvíce osídlenou částí Mostecká s rozvinutou průmyslovou výrobou. Pánev je od sousedních pánví chomutovské a teplické oddělena dvěma příčnými hřbety (na západě jezersko – ryzelským severozápadně od Mostu a na východě lahošťským západně od Teplic).

Jedná se o tvarově nejvýraznější celek, který prudce vystupuje z pánve a táhne se téměř 130 km od jihozápadu na severovýchod. Mostecku patří pásmo v délce 20 km (od Homole na západě po Kamenný vrch na východě) a o šířce 5 – 15 km. Tento úsek se nazývá Loučenské pohoří, jehož nejvyšším bodem je Loučná (956 m. n. m.). Vysokou lesnatou hradbu Krušnohoří lze zpozorovat již při dálkových pohledech z vnitrozemí, především z oblasti Českého Středohoří. Z hlediska hustoty zalidnění jde o nejméně osídlenou oblast Mostecká.

Jižní část Mostecká je tvořena západními výběžky Českého Středohoří a poměrně úrodnou zemědělskou krajinou. Pro České Středohoří jsou typické vysoké kopce vzdálené

od Krušných hor necelých 10 km. Nejvíce předsunuté je pásmo mosteckých vrchů (Hněvín, Široký vrch, Ryzel, osamělý Špičák a Červený vrch severozápadně od Braňan). Nejvyšší vrchy nejzápadnější části Středohoří patří k Měrunické vrchovině a jejich nepochybně nejvyšším bodem je výrazný skalnatý kopec Bořeň (539 m. n. m.). Dalšími skalnatými kopci jsou Železniční vrch, Zlatník a Milá. Oblejšími táhlými a zalesněnými vrchy jsou Mirošovický vrch, Jánský vrch, Jílový vrch a Vinice. Mezi bezlesé a travnaté vrchy řadíme Písečný vrch, vrch Velká Volavka, Dlouhý vrch, Skršínský vrch a vrch Stráž.

[1]

Vzhledem k rozmanitosti mostecké krajiny zde mohou místní obyvatelé, ale také turisté podnikat mnoho aktivit. Ve vyšších polohách (v Krušnohoří) se mohou v zimním období věnovat například lyžování a v letním období vysokohorské turistice. V jižní části Mostecká (v Českém Středohoří) mohou provádět adrenalinové sporty (létání na rogalu, paragliding či horolezectví).

3) Podnebí

Klimatické poměry jsou ovlivňovány zejména polohou území a také krajinnými tvary. Území České republiky náleží do severního mírného pásma a nachází se na rozmezí podnebí kontinentálního a oceánského. Mostecký region, který leží na západě, má blíže k podnebí oceánskému. Severní moře je od Mostecká vzdáleno 475 km a Baltské moře 350 km a oceánským větrům nestojí v cestě od vnitrozemí žádné překážky. Proto jsou Krušné hory v dosahu atlantského proudění, které určuje výši a chod srážek, teploty, oblačnosti i slunečního svitu. Do mírně chladné oblasti patří Krušnohorská parovina a svahy hor. Jihovýchodní krušnohorské svahy jsou vlhkou vrchovinnou podoblastí. Podoblastí mírně vlhkou je horské úpatí. Celá střední a většina jižní části Mostecká jsou mírně suché a nejjižnější (nejzápadnější) vrchy Českého Středohoří jsou suché.

Celoroční průměrné teploty v podhorských údolích Bíliny a Srpiny se pohybují od 8, 4 do 8, 6 stupňů Celsia. V letním období činí přibližně 15 stupňů Celsia. Krušnohorská parovina je chladnější (kolem 5 stupňů Celsia a v létě kolem 10 stupňů Celsia). Letních dnů (teploty 25 stupňů Celsia a více) je v Krušnohoří méně než 20 ročně, v údolí 20 až 50 ročně. Tropických dnů (30 stupňů Celsia a více) je ve střední části Mostecká přibližně 5 až 8 a v nejjižnější části osm až dvanáct. Mrazových dnů (0 stupňů Celsia a méně) je na horách 120 až 150 a v údolí přibližně 100 za rok.

Srážkové poměry jsou ovlivňovány velkými výškovými rozdíly na malé ploše. Většina srážek přichází do oblasti návětrných svahů paroviny Krušných hor s vlhkým oceánským prouděním, tudíž patří k nejdeštivějším oblastem ČR. Průměrné roční srážky se pohybují mezi 900 až 1000 mm ročně. V závětrném svahu Krušnohoří se pohybují mezi 600 až 700 mm ročně. Teprve až několik kilometrů od údolního zlomu působí dešťový stín. Celoroční srážky tu nedosahují ani 500 mm, tzn. poloviční množství srážek než v horské oblasti vzdálené od údolí pouze 15 km. Vzhledem ke členitosti terénu je pro toto území také typický výskyt mlh. [1]

4) Hydrologické poměry

Hydrologické poměry Mostecka můžeme rozdělit do dvou skupin. Do první skupiny patří severní (horská a deštivá) oblast, která je deštivá a je prameništem mnoha krátkých vodních toků. Druhou skupinu tvoří suchá střední a jižní část regionu, která leží v dešťovém stínu hor a je velmi chudá na množství vodních toků i množství dešťových srážek.

Při popisu vodstva na Mostecku nelze opomenout změny způsobené povrchovou těžbou hnědého uhlí, kvůli které byly toky nejen regulovány a upravovány, ale byl změněn i jejich směr. Příkladem je řeka Bílina, jejíž koryto bylo změněno na několika místech a směr jejich levostranných (horských) přítoků byl také změněn. V této souvislosti je důležité se zmínit o vodním díle podkrušnohorský přivaděč, do kterého je zaústěno několik krušnohorských toků. Byl budován po etapách od roku 1961 do roku 1982 k zásobování průmyslových podniků regionů Mostecká a Chomutovska povrchovou vodou. Současně slouží jako ochrana hnědouhelných dolů před povodněmi.

Nejvodnatějším a zároveň nejdelším tokem regionu je řeka Bílina, pramenící na jihovýchodním svahu hory Svatá Anna v chomutovském regionu. Její celková délka je 82 km, z toho 26 km protéká Mosteckem. Nejdelším přítokem Bíliny je řeka Srpina (dlouhá 26 km), pramenící u Kokořína na Chomutovsku a odvodňující suchou jižní část Mostecká. Levými přítoky Bíliny jsou potoky Kunratický, Vesnický, Šramnický, Albrechtický, Jiřetínský, potok Loupnice, dále potoky Bílý, Divoký, Lomský a Loučenský. Délka těchto toků je různá a pohybuje se od 7 do 15 km. Její pravé přítoky jsou velmi rozdílné od levých přítoků z důvodu malé vodnatosti a malého spádu a v suchých obdobích vysychají. Patří sem potok Hutní, Liběšický a Srpina s přítoky.

Celková rozloha povrchových vod v regionu je přibližně 1200 hektarů. Největší plochu zauímají nádrže průmyslové a nádrže pro pitnou vodu. Příkladem je Dřínovská nádrž (153 hektarů), která je napájena z Bíliny tzv. kyjickým přivaděčem (Kyjice – Dřínov) a zásobuje průmyslovou vodou místní elektrárny a doly. Další nádrží na Mostecku je Flájská nádrž, která slouží jako zásobárna pitné vody pro Mostecko a Teplicko přehrazením Flájského potoka na severozápadní straně Krušných hor. Výška její betonové hráze je 55 m. Mnohem menší je stará Mostecká přehrada na Loupnici nad Hamrem. Největší průmyslové nádrže mají chemické závody v Záluží u Dolního Jiřetína. Zdejší rybníky jsou většinou malé. Ty nejmenší můžeme nalézt v horské oblasti a patří sem rybníky Rudolický, Dřevařský, Černý, Velký a Malý Radní. Na horském úpatí, kde je i množství nádrží sloužících k zachycení vod z tajícího sněhu, se nachází rybníky Hamerský a Jiřetínský. Největšími rybníky v jižní části Mostecka jsou rybníky Zaječický, Lužický a Odolický. Zcela nejmenšími vodními plochami v regionu jsou důlní propadliny vyplněné vodou, tzv. pinky.

Na Mostecku se však nacházejí také minerální prameny, například síranové prameny u Bylan, Kamenné Vody, Sedlce a Zaječic. V Mostě dříve býval zemito uhličitý alkalický pramen a v Komořanech alkalická kyselka. V současné době se odebírají pouze minerální vody ze studní u Zaječic. [1]

5) Fauna a flóra

Podkrušnohorská oblast není nejvhodnějším místem pro volně žijící zvířata, především vzhledem ke svému osídlení a průmyslu. Přívětivější podmínky jsou v pohraničí a přilehlých zalesněných oblastech. Žijí tu ježci, zajáci, jezevci a jeleni. Rostlinstvo v Krušnohoří se výrazně změnilo. Původní smíšené lesy byly během intenzivní těžby a zpracování rud vykáceny a poté nahrazeny smrkovými monokulturami, které byly koncem 20. století poškozeny kyselými dešti, přemnožením hmyzích škůdců a vichřicemi se silnou námrazou. To bylo příčinou postupné likvidace velké části lesů. Tyto prázdné plochy jsou v poslední době zalesňovány dřevinami, které lépe snášejí místní klimatické poměry, a to břízami, modříný či stříbrnými smrký. Lesní plocha v Krušnohoří tvoří 75 %. Nejrozšířenějším stromem je tu smrk, který vystupuje do nejvyšších poloh. Na rozlehlých plochách krušnohorských rašelinišť se daří spíše borovicím, břízám a vřesu. Dalšími rostlinami jsou zde například vzácný náprstník červený, divizna velkokvětá či smetanka lékařská. [7]

3.4.1.2 Společenské předpoklady

1) Kulturně historické památky

I když charakter mosteckého regionu je spíše průmyslový, i přesto může region nabídnout k návštěvám mnoho krásných míst, mezi které patří chráněné přírodní památky a rezervace, lesnaté plochy podhorské krajiny a Krušných hor, historické hrady, zámky, kostely, kaple a další kulturní památky či rozvinutou síť turistických stezek.

Na Mostecku se zachovaly památky, které představují významný přínos do dějin českého umění. Jedná se o památky architektonické a technické, umělecká díla sochařská i malířská, která lze vymezit obdobím 13. až 20. století.

Kostel sv. Jakuba v Bedřichově Světcí

Jedná se o pozdně románský ranně gotický kostel v obci Bělušice, která leží na hlavním silničním tahu z Mostu do Loun. Kostel pochází z 1. poloviny 13. století. Do západní chrámové lodi dříve vystupoval vyvýšený prostor (empora) opřený o pilíř a nesený klenbou. V současnosti už emporu v kostele nahradila dřevěná kruchta, která však stále plní původní funkci. Také je zde stále zachována krásná fresková výzdoba. [20]

Rekonstruovaný kostel sv. Jiří v Českých Zlatnících

České Zlatníky jsou součástí obce Obrnice a nachází se při silnici vedoucí z Mostu do Bíliny. Kostel byl postaven na konci 17. století a v současné době se kolem kostela buduje památkový historický areál, do kterého jsou začleňovány některé vzácné památky z likvidovaných obcí. V letech 1976 – 1994 byl kostel zrekonstruován. Bylo do něj instalováno barokní a rokokové zařízení z likvidovaného kostela sv. Františka Serafinského z minoritského kláštera ve starém Mostě, a to včetně nástropních fresek od J. V. Tschöppera. [23]

Hrad Hněvín v Mostě

Je velkou dominantou města Most a tyčí se na jeho severním okraji na Zámecké hoře. Archeologické nálezy zbytků hradeb jsou důkazem toho, že hrad pochází asi z 9. století, avšak doložené zmínky o hradu pochází až z 12. století. V roce 1651 byl zbořen a na konci 19. století byla na jeho místě postavena replika s vyhlídkovou věží, hvězdárnou a restaurací (se specialitami hradní a staročeské kuchyně v dobovém interiéru). V roce 2001

byl hrad zrekonstruován. Z místní rozhledny lze pozorovat Krušné hory, Žatecko, České Středohoří, celé město Most, hnědouhelné doly a areál litvínovského Chemopetrolu. [24]

Přesunutý pozdně gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě

Byl vystavěn po požáru města Most v roce 1515 podle Jakuba Heilmanna ze Schweinfurtu na místě raně gotické baziliky. Ze starého kostela se do současnosti dochovala pouze krypta. Stavba nového chrámu, zasvěceného Panně Marii, trvala od roku 1517 až do začátku 17. století. V 18. století byl východní chór uzavřen hlavním oltářem doplněným nadživotními sochami sochaře B. Edera a obrazy malíře J. Kramolína. V západní části empory lze zpozorovat varhany. Dalšími dominantními sochami v kostele jsou socha Krista a apoštolů od sochaře J. A. Dietze. V roce 1975 byl kostel z důvodu těžby uhlí přesunut a byl pro veřejnost zpřístupněn až od roku 1988. [25]

Rekonstruovaný zámek s oborou v Korozlukách

Jedná se o dvoukřídlý jednopatrový zámek z období klasicismu. Od roku 1848 ho vlastnili pivovarští podnikatelé Alex a Josef Fleischerové, dále od roku 1887 Richterové, kteří nechali v parku postavit kapli sv. Josefa. Od roku 1989 je majitelem zámku pan Perouta, který započal jeho rekonstrukci. [26]

Dřevěný kostelík sv. Jana Křtitele v Českém Jiřetíně

Původně evangelický kostel byl postaven ve 2. polovině 17. století v obci Fláje, která byla zrušena v důsledku výstavby stejnojmenné vodní nádrže. Kostel představuje jednolodní stavbu s trojbokým presbytářem a předsíňkou. V roce 1969 byl rozebrán a následně znovu postaven v obci Český Jiřetín. Jeho restaurování bylo dokončeno v roce 1995. V současnosti je jeho prostor nevyužitý. Původní základy nebyly zatopeny a lze je zpozorovat z břehu přehradní nádrže. [27]

Lovecký zámček Lichtenwald mezi Flájemi a Českým Jiřetínem

Tento bývalý lovecký zámček najdeme na návrší Bradáčov (873,3 m.n.m.), jižně od Českého Jiřetína, mezi hraničním údolím Pstružného potoka a západně od hráze Flájské přehrady. Dostaneme se k němu po asfaltové silničky, odbočující ze silnice Klíny – Fláje. Ve směru od Klínů je tato odbočka vyznačena „Zámček“. Jenže je tam zákaz vjezdu, tudíž se musí jít asi 2 km pěšky. [28]

Barokní zámek Jezeří

Zámek se nachází nad jámou povrchového dolu. Autem se dostaneme pod zámek po slepé silnici vedoucí z Horního Jiřetína přes Černice. Původně středověký hrad byl založen roku 1365. V polovině 16. Století byl upraven na renesanční zámek. Po bitvě na Bílé hoře byl zámek zkonfiskován a v roce 1623 ho odkoupil rod Lobkoviců. Po velkém požáru v roce 1649 prošel první barokní přestavbou. Svou současnou podobu zámecké budovy ve stylu vrcholného baroka získal až po druhém požáru v roce 1713. V současné době zámek prochází celkovou obnovou, ale stále je pro návštěvníky k dispozici. V zámeckém interiéru můžeme navštívit v přízemí kapli a lovecké pokoje, dále prostor reprezentativního schodiště, v patře Kulečnickový sál, Malý sál, pracovnu, šatnu, koupelnu a ložnici kněžny a v severní věži pokoj sluzky a pokoj švadlenky. [29]

Barokní Valdštejnský zámek

Nechal ho vybudovat hrabě Jan Josef Valdštejn v roce 1732. V 19. století byl upravován. Zámek se nachází v Litvínově na Mostecku. Je to patrová čtyřkřídlá budova kolem čtvercového nádvoří. V současnosti v zámku sídlí pobočka muzea v Mostě zaměřená na přírodu a historii Litvínovska. [30]

Unikátně řešený funkcionalistický obytný dům Koldům v Litvínově

Koldům je zkratka od slova kolektivní dům. Jedná se o vývojový článek moderní architektury po 2. světové válce, stavebně technickou památku světového významu. V dané době představoval nový styl bydlení s komplexní vybaveností. V prostorách centrální části je k dispozici stravovací zařízení. Objekt byl stavěn podle projektu architektů E. Linharta a V. Hilského v období 1947 – 1958 a nyní je zapsán v Ústředním seznamu kulturních památek ČR a je v zájmu organizace UNESCO. Dále je významný pro rozvoj ČR v regionu. V současnosti je totiž centrem sportovní – rekreačního areálu, kterým je obklopen. Areál se skládá z víceúčelové sportovní haly, veřejného koupaliště, tenisových a volejbalových kurtů. Tvoří zázemí nabízející ubytovací a stravovací služby pro návštěvníky. [31]

Kostel sv. Archanděla Michaela

Tento kostel je nejstarší památkou města Litvínov. Byl vybudován v období 1685 – 1694, a to díky pražskému arcibiskupovi Janu Bedřichu z Valdštejna. Architektem byl malíř a architekt Jan Baptista Mathey. [32]

Cisterciácký klášter Osek

Tento klášter byl vybudován v Oseku nedaleko Litvínova a patří do Kongregace Nejčistšího srdce Panny Marie. Matka představená Tereza řídí pět klášterů a jedním z nich je právě zmiňovaný klášter. O jeho chod se stará český Kruh přátel kláštera Osek. [33]

2) Technické památky

Mezi technické památky a díla v mosteckém regionu patří flájský plavební kanál k plavení dřeva do Saska vybudovaný v 16. století, vodní nádrž Fláje na pitnou vodu s první skořepinovou betonovou hrází v ČR (1954 – 1963), vodní nádrž na pitnou vodu v Janově s jednou z největších kamenných hrází v ČR (1911 – 1914), železniční trať Litvínov – Moldava se soustavou mostů a tunelů (1884), kamenná rozhledna v Hoře Svaté Kateřiny z 20. století a Podkrušnohorské technické muzeum v Kopistech, kde býval důl Julius III.

3) Kulturní zařízení a akce

Kulturních zařízení je na Mostecku dostatek. Mostecko může nabídnout řadu kin, divadel, výstav, hudebních vystoupení a dalších akcí. Kina s pravidelným promítáním jsou v Mostě, Litvínově, Meziboří, Lomu a v Hoře Svaté Kateřiny.

Divadla se stálou hranou scénou jsou Městské divadlo v Mostě a Docela velké divadlo v Litvínově. Dětská představení nabízí v Mostě Divadlo Rozmanitostí s loutkovou scénou. Divadelní představení se pořádají také v kinech či kulturních domech, např. v kulturním domě Citadela v Litvínově. V Městském divadle v Mostě se pravidelně pořádají koncerty vážné hudby. Kulturní akce, koncerty, vystoupení místních i jiných tanečních či hudebních celků jsou pořádány především v letních měsících na hradě Hněvín a v areálu loučky Litvínov. Kulturní akce jsou dále pořádány v kulturních domech Citadela Litvínov, Repre Most a v dalších místních tanečních či hudebních klubech.

Dále zde můžeme shlédnout výstavy různého druhu, např. v galerii výtvarného umění, v Oblastním muzeu a v galerii Městské knihovny v Mostě nebo v galerii Radniční sklípek a ve vinárně Modrý hrozen v Litvínově.

4) Sportovní předpoklady

Do sportovních předpokladů lze zařadit veškeré sportovní možnosti vyžití v celém regionu. Lze sem tedy zahrnout cyklostezky, turistické stezky, běžecké a sjezdové tratě, hřiště, stadióny, sportovní zařízení, fitness nebo plavecké bazény. Na Mostecku se nachází velký počet zajímavých cyklostezek a cyklotras, o jehož růst se stará zejména město Litvínov.

Cyklistické trasy

Nejznámějšími mosteckými cyklistickými trasami jsou cyklistické okruhy na mosteckém vrchu Ressler (vhodná horská kola) a mostecký cyklistický okruh v délce 35 km (vhodná trekkingová a horská kola). Mostecko s okolními regiony spojují trasy Most – Doksy, Most- Jedlová hora, Most – Hora Svaté Kateřiny a Most – Malé Žernoseky. Dále tu můžeme najít různě kombinované trasy s využitím uzlových bodů v Litvínově a okolí. Patří sem Litvínov, Tesařova cesta, Flájská přehrada, Fláje, Dlouhá Louka, Vrch tří pánů, Hamr, Klíny, Mníšek, Český Jiřetín, Lesná, Rudolice v Krušných horách, Brandov, Horní Jiřetín, Jezeří, Moldava a Komáří Hůrka.

Pěší turistika

K pěší turistice lze využít turistické naučné stezky nebo výše uvedené cyklotrasy. Oblast nabízí mnoho značených i neznačených stezek, lesních cest a pěšin k pěší turistice.

- a) Naučná stezka Bořeň – stezka je vhodná pro letní i zimní horolezecké výstupy a nachází se 300 metrů nad okolní krajinou. Existuje zde významná flóra a fauna. Využít zde můžeme také restauraci s ubytováním.
- b) Naučná stezka Hora Svaté Kateřiny - vede z Hory Svaté Kateřiny do Českého Jiřetína. Turisté se zde mohou seznámit s místní flórou a faunou, flájskou přehradou či zobrazením Krušných hor v historických mapách.
- c) Naučná stezka Tesařova cesta vedoucí z Meziboří do Litvínova

- d) Naučná stezka okolo jezera Most – stezka je ve fázi realizace. Provede návštěvníky místy budoucího jezera Most, kde se dozví podrobné informace o napouštění a vzniku této rekreační oblasti. Má pouze dočasný charakter, než bude jezero zcela zaplněno.
- e) Naučná stezka Ressler – vede přes vrch Ressler a končí u zahrádek na konci ulice Okrajová. Na této stezce můžeme spatřit místní flóru a faunu a v závěru se můžeme seznámit i s historií těžby a rekultivacemi na plochách, které souvisí s touto lokalitou.
- f) Kaple křížové cesty – vznikly v 60. letech 19. století jako poutní místo a nyní jsou kulturní památkou. Kaple nalezneme v ulici Žižkova v mostecké čtvrti Zahražany.

Běžecké a lyžařské tratě

Největší zimní sportovní areál se nachází na Klínech, dále na Meziboří, Českém Jiřetíně, Brandově a Hoře Svaté Kateřiny. Přes Krušné hory vede podél státních hranic s Německem lyžařská magistrála z Hory Svaté Kateřiny přes Novou Ves v Horách, Klíny a Český Jiřetín a vede do sousedního regionu přes Horní Ves na Moldavu. Lze využít také běžkařskou trasu Nové Město – Vrch tří pánů – Dlouhá Louka – Litvínov nebo trasu Nové Město – Vrch tří pánů – Fláje – Český Jiřetín.

Cyklostezky, cyklotrasy, turistické stezky a běžecké tratě představují v regionu velký potenciál, jelikož se právě jimi dá uplatňovat, že krajina prošla velkou změnou a je vhodná pro cestovní ruch.

Ostatní sportovní předpoklady

Dále se v regionu se nachází řada upravených a opravených hřišť a sportovišť pro děti i ostatní občany, které se nacházejí hlavně při mosteckých a litvínovských školách nebo v areálu Ressler a Benedikt. Těmi nejvýznamnějšími jsou dva zimní stadiony v Mostě a v Litvínově, které může veřejnost využívat v zimních měsících k bruslení. Další lední plocha je využívána pro extraligové hokejové zápasy mužstva HC Chemopetrol Litvínov. Starý zimní stadion v Mostě dnes využívá HC Most. Fotbalová hřiště najdeme skoro v každém městě či obci mosteckého regionu. Nejvíce využíváno je fotbalové hřiště v Mostě, kde trénují a hrají hráči FK Baník Most. Pro atletiku bylo kompletně zrekonstruováno hřiště na Meziboří, kam byly převedeny atletické oddíly z Litvínova.

Příležitostí ke koupání region nabízí dostatek. Můžeme navštívit koupaliště Malé Březno, koupaliště Koldům Litvínov, plavecký bazén Litvínov, koupaliště Klíny, Vodní nádrž Matylda, sportovní areál Benedikt, koupaliště Ressler Most, Aquadrom Most a budoucí Jezero Most, které se v současné době napouští, což potrvá cca do konce roku 2011.

Nesmím však opomenout ostatní sportovní předpoklady jako je např. bowling. Tento druh zábavy (sportu) v Mostě nabízí restaurace Sportovka Bowling, restaurace Dublin, areál Benedikt, podnik Medúza a v Litvínově Bowling centrum. Dalším uplatňovaným sportem na Mostecku je tenis, který si můžeme jít zahrát do areálu Benedikt v Mostě, do mosteckého tenisového klubu, na tenisové kurty za kremací v Mostě nebo na tenisové kurty v Litvínově, které najdeme na za Koldůmem. Jako v každém regionu i zde můžete navštívit nespočetné množství fitness center a posiloven. Most nabízí například posilovnu na zimním stadionu a Best fitness a v Litvínově například Faktory Gym, posilovnu také na zimním stadionu a fitness centrum flóra. Mimo fitness center a posiloven tu nalezneme také komplexní sportcentra, a to známé Tornádo Sport v Mostě, již několikrát zmíněný mostecký areál Benedikt a Aquadrom v Mostě. Vášniví inlineoví bruslaři si zde taky přijdou na své. Mostecko se totiž může pyšnit řadou kvalitních inlineových bruslařských drah, především v areálu Benedikt, kde je okruh dlouhý 2 km, dále okruh 3,3 km na dostihovém závodišti Hipodrom a nakonec okruh 4 km okolo vodní nádrže Matylda.

Nejvýznamnějšími sportovními atraktivitami, které návštěvníkům mosteckého regionu nejvíce doporučuji, jsou:

- Autodrom Most - motoristický sportovní areál celostátního významu na důlní výsypce,
- Hipodrom Most – dostihová dráha evropské úrovně na důlní výsypce,
- Golfové hřiště (v sousedství hipodromu),
- Aerodrom Most – veřejné vnitrostátní letiště a sportovní areál, vybudované na důlní výsypce,
- Aquadrom Most, Polygon Most, Ressler Most – sportovní a rekreační areál,
- Lukostřelba Litvínov, horolezecká stěna Most, motokáry v Mostě, Skatepark Most,

- Krušnohorský turistický automobilový okruh – první v ČR v délce 92 km,
- Krušnohorská turistická magistrála propojující Krušné hory od Ústecka po Chebsko.

Z výše uvedeného můžeme zjistit, že se na Mostecku nachází nespočetné množství sportovních aktivit a sportovišť, ve kterých spatřuji velký potenciál pro rozvoj CR. Aby se tato vize mohla skutečně naplnit, je nutné toto odvětví dále inovovat a vybavit takovými atrakcemi, které budou odlišné od těch běžných v ostatních regionech. Veškeré služby se v průběhu doby mění především na základě jednotlivých podnikatelských záměrů a změny kupní síly obyvatel.

3.4.2 Analýza realizačních předpokladů CR

3.4.2.1 Doprava

Rozvoj regionu Mostecka bezpochybně z velké části závisí na propracované dopravní infrastruktuře. S okolními regiony je Mostecko spojeno hustou sítí silničních i železničních tratí. Doprava je vedena po moderních komunikacích a dopravní obslužnost všech přilehlých obcí zajišťují hustá síť městské hromadné dopravy a autobusové linky soukromých dopravců, například Kavka. Města Most a Litvínov jsou spojena tramvajovou tratí dlouhou přibližně 15 km. Na Mostecku se vyskytují silniční, železniční a letecká doprava.

1) Silniční doprava

Vyskytují se zde silnice I. třídy a nejvýznamnější z nich je silnice E 422 vedoucí z Ústí nad Labem Do Karlových Varů, která spojuje Mostecko s mezinárodní silnicí E55, která spojuje Prahu a Drážďany a silnicí 1/7, která spojuje Prahu a Chemnitz (Saskou Kamenici). Dalšími významnými komunikacemi jsou například 1/27 (spojuje Osek, Litvínov, Most, Žatec a Plzeň), dále 1/28 (spojuje Most a Louny) a 1/15 (spojuje Most a Lovosice).

2) Železniční doprava

Je velice důležitá nejen pro Most a Litvínov, ale také pro všechny ostatní obce v regionu. Spojení zajišťuje železniční trať Ústí nad Labem – Cheb. Další velmi

významná trať vede do Prahy a do Žatce. Méně významné jsou tratě z Mostu do Lovosic a z Litvínova do Děčína.

3) Letecká doprava

Stavba mosteckého letiště začala v roce 1946 nedaleko města Most. Nové letiště bylo vybudováno v roce 1996 na zrekultivované na Střímické výsypce. Od té doby zde létají jen menší dopravní letadla a je využíváno především pro sportovní létání. Pořádají se zde také různé důležité celostátní i mezinárodní akce.

Shrnutí

Po shrnutí poznatků o dopravě na Mostecku je zcela zřejmé, že je zdejší dopravní infrastruktura na velmi dobré úrovni a že je region výhodně propojen s okolními regiony. Ze statistik vyplývá, že turisté nejvíce využívají pozemní komunikace.

3.4.2.2 Ubytovací a stravovací zařízení

Na Mostecku existuje celá řada ubytovacích a stravovacích zařízení.

Z ubytovacích zařízení se v Mostě nabízí např. hotel ASAS (3*), hotel Cascade (3*), hotel Širák (3*), hotel Pohádka (3*), hotel Špejchar (3*), motel Turbo (3*), ubytování na hradě Hněvín (3*), dále rodinný hotel Nautico (3*), penzion s lesní restaurací Na Resslu (2*), hotel Benedikt, penzion Olympia (3*) a další. (34)

V Mostě můžeme navštívit různé druhy stravovacích zařízení, jako jsou restaurace (restaurace Dublin, restaurace na Hněvíně, restaurace Benedikt, restaurace Švejk, stylová restaurace Selský Dvůr apod.), pizzerie (např. Tratoria Cafe ristorante, pizzeria Capranica, pizzeria Grande U rytíře apod.), motoresty, rychlá občerstvení, hostince, bary, cukrárny, vinárny, kavárny (např. kavárna Blue, kavárna Kaštan, či kavárna Latino Caffè) a také čajovny. (35)

Na Mostecku se nachází mnoho hotelů, ale je tu nedostatek hotelů vyšší kategorie, tzn. chybí se zde hotely 4* a 5*.

4 PŘEDPOKLADY ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU NA MOSTECKU

Ve třetí kapitole jsem se zabývala regionem Mostecka jako takovým a analýzou současných předpokladů CR na Mostecku. Z provedených analýz ve třetí kapitole sestavím ve čtvrté kapitole SWOT analýzu a tím upozorním na možné příležitosti a problémy CR na Mostecku. Dále se v této kapitole budu zabývat hlavním předpokladem CR na Mostecku, a to konkrétně změnou image Mostecka.

4.1 SWOT analýza CR v regionu Mostecka

Hlavním principem této analýzy je pravdivé vymezení silných a slabých stránek CR a posouzení možných příležitostí a hrozeb.

Silné stránky (Strenghts)

- blízkost SRN,
- dobrá dopravní dostupnost do hlavního města Prahy,
- lázeňská města v okolí Mostecka,
- bohatý přírodní potenciál – Krušné hory, České Středohoří, Mostecká pánev,
- velké množství nemovitých kulturních památek (hrady, zámky, technické památky apod.),
- turistická lákadla – Autodrom, Hipodrom, Aquadrom, Aerodrom,
- cyklostezky, turistické stezky a běžecké tratě,
- dobré předpoklady pro rozvoj CR na zrekultivovaných plochách,
- subjekty v oblasti služeb CR,
- dostupné internetové stránky s informacemi o regionu, např. www.imostecko.cz,
- velká podpora CR ze strany veřejné správy.

Slabé stránky (Weaknesses)

- nedostatečná znalost historie regionu,
- vysoká nezaměstnanost,
- koncentrace sociálně slabých lidí,
- negativní životní prostředí kvůli těžbě uhlí, těžkému průmyslu a existenci elektráren,
- odliv vysokoškolsky vzdělaných lidí,
- nedostatečná propagace regionu,
- neexistence zoologické zahrady,
- neexistence výstaviště,
- neexistence ubytovacích zařízení kategorie 5* hotelů,
- neexistence lázeňství.

Příležitosti (Opportunities)

- řada kvalitních ubytovacích zařízení vysoké kategorie,
- přeměna Mostecká na jezerní krajinu pro účely CR,
- podpora průmyslové turistiky pro účely CR,
- zpřístupnění dolů pro účely CR,
- budování skanzenů, muzeí a historických stezek,
- odstraňování ekologických problémů,
- rozvoj ekoturistiky a agroturistiky,
- rozvoj kvality služeb a informačních technologií v oblasti CR,
- založení netradičních restaurací, např. v hornickém stylu,

- vybudování potřebných zařízení (např. sportovišť či rychlých občerstvení) u nových turistických cílů v regionu,
- využití dotací z EU,
- aktivní účast na veletrzích ČR,
- návrat k původnímu lázeňství.

Hrozby (Threats)

- růst nezaměstnanosti,
- nevyužití finančních prostředků z EU, neměnicí se špatná image regionu,
- silná turistická konkurence v okolí (např. lázeňské město Teplice),
- nedostatečné přizpůsobení měnící se poptávce ČR,
- soupeření podnikatelů o návštěvníky regionu místo společné spolupráce.

4.2 Změna image Mostecká

Tato oblast není pro turisty nějak zvlášť atraktivní, a to především kvůli těžbě uhlí, díky níž je zdejší krajina velmi zdevastovaná a nese tak název „měsíční krajina“. Místní povrchové doly, uhelné elektrárny a těžký chemický průmysl již 60 let negativně působí nejen na podkrušnohorskou krajinu a ovzduší, ale také na zdraví místních obyvatel a existenci mnoha zdejších obcí. Z velké části je těžba uhlí také příčinou narušování sociální struktury. Ústecký kraj je známý nejvyšší mírou nezaměstnanosti a nejmenším podílem vysokoškolsky vzdělaných lidí, kteří z tohoto kraje odcházejí do větších měst, které jim nabízejí lepší a kvalitnější pracovní místa.

Stále se řeší otázka, zda by se Ústecký kraj obešel bez těžby uhlí. Například hnutí DUHA je toho názoru, že se kraj bez uhlí obejde. Ale co bude pak? Nezvýší se tím ještě více nezaměstnanost? Některá fakta dokazují, že lze v regionu zavést nové hospodářské sektory. V nových odvětvích vznikají projekty, které mohou zaměstnat velké množství lidí. Od devadesátých let došlo k průběžnému útlumu těžby a je pravda, že se to velice odrazilo v nezaměstnanosti, ale největší propouštěcí vlnu má tedy kraj za sebou. Konec těžby ale neznamená konec pracovních příležitostí, protože se rozvinou jiné čistší pracovní pozice.

Ústecký kraj by se jen vrátil k původním tradicím. Navrátila by se mu opět pověst malebného kraje. Rada Ústeckého kraje v červnu 2007 prohlásila, že nezaměstnanost není otázkou nedostatku pracovních míst, ale chybí zde spíše kvalifikovaní pracovníci a efektivní politika podpory zaměstnanosti.

Nejen většina obyvatel kraje, ale také krajský úřad, hejtman, a další místní politici usoudili, že budoucí vývoj nezávisí na těžkém průmyslu a uhelných dolech, ale že bude lepší pomoci rozvoji moderních průmyslových odvětví, cestovního ruchu, podnikání a rekvalifikačním programům. Místní ekonomika může dlouhodobě těžit z trvalých hodnot, jako jsou krajina, historické památky a kulturní tradice, nikoliv z dalších bourání domovů a devastace krajiny.

Na některých místech na Mostecku bylo již dolování uhlí dokončeno a došlo zde k rekultivacím, o kterých se v této kapitole také krátce zmíním. Další rekultivace jsou také velmi důležité, avšak drahé a časově náročné. Nicméně je pravděpodobné, že vzniknou nová pracovní místa pro propouštěné dělníky. Kraj sází na nové průmyslové zóny. Bylo jich zde vytvořeno zatím něco přes třicet a jsou určeny zejména pro zahraniční investory. Nejznámější je průmyslová zóna Triangle, která nabídne do jednoho roku cca 4000 pracovních příležitostí. Hrozby, že by snad horníci po útlumu těžby nenašli práci, považuje za zbytečné i bývalý hejtman Jiří Šulc: „*Na Trianglu vzniká čtyři tisíce pracovních míst a nejsou lidé, protože se vyplatí nepracovat.*“³ Další nová pracovní místa mohou vzniknout v případě, že na zrekultivovaných plochách dojde k oživení rybářství, zemědělství či lesnictví. Možný by mohl být také návrat k původnímu lázeňství. Hlavním zdrojem ekonomického rozvoje ovšem zůstane průmysl. Zůstanou zde odvětví, jako jsou strojírenství, elektrotechnický průmysl, chemie, farmaceutický průmysl, potravinářství, sklářský průmysl, keramický průmysl, průmysl stavebních hmot a výrobků pro stavebnictví. [34]

³ Vokurka, M.: Šulc odmítl hrozby odborů. Mostecký deník, 2. 6. 2007, str. 8

Výsledky podrobného výzkumu veřejného mínění z roku 2005

Tab. 4. 1.: Nejvíce podporovaná odvětví v Ústeckém kraji (v %)

Oblasti s nejvyšší podporou	Určitě ano	Spíše ano
Turistický ruch	68	31
Služby	66	33
Zemědělství	62	30

Zdroj: Ústav pro ekopolitiku, o. p. s. a STEM/MARK, a. s., Praha, 2005

I když má Ústecký kraj velký potenciál pro rozvoj CR, jeho návštěvnost je však nejnižší. Z iniciativy kraje byla vytvořena Strategie rozvoje CR, která má zlikvidovat všechny rezervy v oblasti CR na Ústecku. Mezi její opatření patří budování sportovní infrastruktury, regionální systém řízení a organizace cestovního ruchu a regionální informační a rezervační systém. Cílem je také vytvořit lepší podmínky pro využívání peněžních prostředků z fondů EU a především zlepšit image Ústeckého kraje. Pokud si i nadále udrží pověst špinavé a devastované oblasti, není divu, že sem turisté nezavítají. Kraj se také snaží investovat do ubytovacích kapacit a zlepšit kvalitu služeb. Pomoci zde můžou, jak už jsem zmínila, i evropské fondy. V Regionálním operačním programu pro územní jednotku NUTS II Severozápad jsou pro oblast Udržitelného rozvoje CR vyhrazeny přibližně čtyři miliardy korun. Intenzivní zlepšení mohou v budoucí době očekávat milovníci cyklistiky díky spuštění Cykloportálu Ústeckého kraje. Byla taktéž zpracována marketingová studie rozvoje cykloturistiky, která se stane podkladem pro čerpání prostředků z EU na budování cyklostezek. [34]

4.2.1 Rekultivace

Pojem rekultivace většina lidí chápe jako tvorbu nové krajiny se všemi nově vznikajícími ekologickými funkcemi. Na Mostecku rekultivace probíhají od 90. let a probíhat budou až do definitivního ukončení dolování uhlí. Na pokračování rekultivačních tradic českého uhelného hornictví se podílejí podniky Mostecká uhelná společnost a. s., o

níž jsem se zmínila již ve třetí kapitole. Rekultivační práce nejsou ovšem nejlevnější záležitost a je na ně potřeba využití technických náročných zařízení apod. V rámci ČR rekultivace provádí státní podnik Diamo. Strategií tohoto podniku je udržet si postavení jako spolehlivého partnera ministerstva průmyslu a obchodu pro provádění a zlepšování sanačních a rekultivačních prací včetně realizace sociálního programu v návaznosti na plnění Národní politiky podpory jakosti.

Druhy rekultivací

1) Zemědělské rekultivace

Cílem je obnovit zemědělství v rekultivovaném území. Rekultivací půd se obnoví půdní fond, který byl v předešlé době vyjmut ze zemědělského obdělávání.

2) Lesnické rekultivace

Využívají se k zalesňování ploch, které nejsou vhodné pro zemědělské využití. Důležitou roli hraje volba druhové skladby dřevin, ošetřování a probírka mladého porostu.

3) Hydrické (vodohospodářské) rekultivace

Znamenají zahlazení následků těžební činnosti zavodněním zbytkových lomových jam.

4) Ostatní rekultivace

Do této skupiny patří plochy, které nemají sloužit k hospodářskému účelu, ale např. k posílení ekologické stability, stavbě nadzemních objektů, rozvoji podnikatelských aktivit, vybudování sportovních areálů apod.

Tyto rekultivace se člení na:

- ostatní veřejnou zeleň – zeleň ve sportovních a rekreačních zónách, podél vodních toků a jezer či podél komunikací,
- ostatní komunikace – místní a účelové komunikace, plochy pro parkování,
- rekreační a sportovní plochy – hřiště, stadiony, dostihové dráhy,
- rekreační a ubytovací plochy – kempy,

- kulturní plochy – skanzen, zoologická zahrada,
- plochy pro podnikatelské aktivity. [8]

4.2.2 Dokončené rekultivace na Mostecku

Místa, na kterých se již stal krajinný ráz lepším, estetičtějším a kvalitnějším pro životní prostředí.

1) Velebudická výsypka

Tato výsypka byla rozdělena na plochy, které v současné době nabízejí hospodářské, rekreační a sportovní zázemí. Dominantní plochou celku rekultivačních staveb se stala plocha dostihového závodiště zvaného Hipodrom. Závodní dostihová dráha má travnatý povrch. Dále jsou zde živé ploty překážek, výsadba okrasné zeleně a zatravněné svahové tribuny. Závodiště zaujímá celkovou plochu 82 ha. Další zajímavou plochou je plocha lesoparku o rozloze 150 ha. Na této ploše byl vybudován golfový areál. Zbylé části jsou řešeny jako lesoparky, lesy a zemědělské půdy.

2) Čepirožská výsypka

Zde byla provedena zemědělská rekultivace. Na svazích výsypky byly vysazeny vinice, kterým tato oblast z klimatického hlediska prospívá.

1) Bývalý lom Hrabák

Na jeho vnitřní převýšené výsypce v jižní části města Mostu byl vybudován příměstský park.

2) Bývalý lom Elisabet

Na tomto území, které se nachází jihovýchodně od Mostu, proběhly kombinované rekultivace, a to zemědělské, lesnické a hydričké se začleněním zahrádkářské kolonie.

3) Bývalý lom Most

Na vnitřní výsypku tohoto lomu byl přesunut gotický chrám Nanebevzetí Panny Marie. Ke kostelu patří areál s barokním špitálem a okrasným jezírkem, které zde bylo vytvořeno hydričnou rekultivací.

4) Střímická výsypka

Tato výsypka byla využita pro vybudování mosteckého letiště spolu s rozjezdovou dráhou.

5) Lom Vrbenský

Na vnitřních výsypkách byl postaven mostecký Autodrom a vzniklo zde jezero Matylda také hydrickou rekultivací. [35]

4.2.3 Budoucí přeměna krajiny Mostecka

Budoucí plochy určené k rekultivacím nebudou mít hospodářský aspekt, ale budou sloužit k rekreačním účelům, což povede k rozvoji CR. Bude se jednat především o lom Most, Ležáky, ČSA a Šverma. Ale pro obnovu území je důležité nejprve provést analýzu území z hlediska geologického, pedologického, botanického a dendrologického. V některých lokalitách analýza území odhalila přirozenou sukcesí obnovené bylinné porosty a některé dřeviny. Rekultivovaná krajina musí splňovat ekologickou vyváženost, zdravotní a hygienickou nezávadnost, efektivní i potenciální produktivnost, estetickou působivost a rekreační využití.

Na Mostecku by vzhledem k místním klimatickým poměrům mohly proběhnout rozsáhlé hydrické rekultivace, což bude důsledkem zvýšení potenciálu cestovního ruchu na Mostecku. Nejen, že jsou zde pro jezerní krajinu vhodné klimatické podmínky, ale samotná jezera budou klimatické podmínky ovlivňovat.

V současné době již jedna velká hydrická rekultivace probíhá. Jedná se o budoucí jezero Most, které zcela zatopí lom Ležáky, kde před zásahem těžby uhlí stálo původní město Most, které se muselo v důsledku těžby přestěhovat. Jeho napouštění odstartovalo 24. 10. 2008. Touto dobou je už z poloviny napuštěné a koncem roku 2011 by mělo být napouštění dokončeno. Je Napouštěno z přivaděče řeky Ohře. Jeho celková konečná rozloha má být 311 ha. Po napuštění ho budou moci lidé využívat k rekreaci. Jezerní rekreační zónu je ale potřeba naplánovat. Jelikož to má být největší jezero v ČR, dokonce i větší než Máchovo jezero, tak musí i rekreantům co nabídnout. V první řadě by se zde měla vytvořit komunikace, aby se bylo k jezeru jak dostat. Na magistrátu města Most jsem se dozvěděla, že povede z Mostu do Mariánských Radčic. Na tuto výstavbu bude potřeba velká investice za několik set miliónů korun. Dále prý plánují i výstavbu rodinných domků

poblíž hřbitova. Také se musí zrekultivovat plocha okolo jezera. Je nutné vytvořit travní plochy, vysázet stromy. Jelikož je v dnešní době trendem budování cyklostezek, hlavně podél vody, tak by to nemělo být vynecháno ani v tomto případě, kde bude cyklostezka příznivci cykloturistiky a bruslení určitě velmi vítána. Doposud největším jezerem v Ústeckém kraji bylo jezero Barbora v okrese Teplice, které často navštěvují. Jsou tam dobré podmínky ke koupání, nechybí tam různá občerstvení, ale co se týče sportovních podmínek, připadá mi tam málo prostorů pro sportovní vyžití. Je tam jen pár hřišť pro beach volejbal a jiné sporty. Nedostane se na každého, kdo jeví o tyto sporty zájem. Dále Barbora není moc vhodná pro rybaření, jelikož tam nejsou místa pro ukotvení lodí. Okolo jezera není upravena celá lokalita, ale jen část, nazývaná návštěvníky hlavní pláž. Zbývající prostory byly totiž zalesněny. Nechtěla bych, aby to tak bylo i u jezer na Mostecku. Určitě bych u jezera Most doporučovala vybudovat přístav pro rybářské lodě. Krom přístavu by zde mohla být i půjčovna lodí či vodních skútrů. Dále by zde měly být vytvořeny velké sportovní areály, aby si zde libovali také milovníci sportu. Za nezbytné taktéž považuji postavení několika kempinkových areálů s chatovými osadami, prostory pro stany a základními sociálními zařízeními. V okolí jezera by samozřejmě neměly chybět ani stravovací zařízení. V neposlední řadě by se mohlo postavit i něco pro milovníky adrenalinu, např. věže pro bungee jumping či různé vodní atrakce (vodní skluzavky, vodní lyžování apod.).

Kromě lomu Ležáky, kde vznikne budoucí jezero Most, se zde nacházejí také další velké lomy, na kterých by se také v budoucnu mohly zrealizovat další hydrické rekultivace a v důsledku toho by zde vznikla tzv. jezerní krajina. Jedná se konkrétně o lom ČSA a lom Vršany. V lomu Vršany plánuje Mostecká uhelná a. s. konec těžby uhlí na rok 2058 a v lomu ČSA na období 2017 – 2022. Obdobná tvorba jezerní krajiny již probíhá např. v oblasti německého města Lužice, kde je již vytvořeno mnoho vodních ploch. Lužicko se tedy dá považovat z hlediska jezerní krajiny za význačného konkurenta Mostecku.

Lužická jezerní krajina

V současné době vzniká na Lužicku krajina s četnými jezery a rozlehlými lesy. Lužická jezerní krajina zahrnuje oblast od Senftenebergu po Niesky. Vznikla v důsledku vybudování velkého množství povrchových hnědouhelných dolů v souvislosti s energetickým rozvojem po roce 1990. Avšak nový krajinný ráz nemůže zcela nahradit ráz hornické krajiny, protože v saských povrchových dolech Nochten a Reichwalde nebo

brandenburgském dole Welzow – Süd potrvá těžba ještě další desetiletí. Postupné uzavírání hnědouhelných dolů po roce 1991a rekultivace řízená báňskými podniky vedly k dalším změnám těžební krajiny. Díky odběru enormního množství uhlí vznikly ohromné odtěžené oblasti, které mohou být nahrazeny pouze vodními plochami. Nová jezera vznikla na základě stoupající hladiny podzemních vod a srážek. Cesty podél vodních ploch jsou hojně využívány pro aktivní odpočinek. V Lužické jezerní oblasti jsou nejvíce využívány obory u obce Uhyst nedaleko jezera Bärwalder a obory Terra Nova severně od Hoyerswerdy. Dalšími důležitými body jsou přírodní areály na jižním břehu jezera Bärwalder a sportovní a golfová centra u jezera Spreetal. Jezera Knappensee a Silbersee jsou příkladem pro úspěšný rozvoj nejrůznějších aktivit pro volný čas a sportovní vyžití. S novými velkými jezery přichází nové možnosti, např. spojením jezer Geierswalder, Partwitz a Spreetal slavnými kanály vzniká atraktivní komplex s centrem v Geierswalde určený pro výletní lodě a plachetnice. Jezero Spreetal – Nordost je vzdálené od obytných ploch, a proto je vhodný pro hlučnější vodní sporty (např. jízda na vodním skútru). Jezera Scheibe Dreiweibern mají zase velký potenciál stát se rekreačními středisky. Jezero Lohsa je kvůli své těžké dopravní dostupnosti využíváno jako vodní nádrž a není vhodné pro volnočasové aktivity. V celé Lužici vznikne v blízké době přibližně 12 000 ha vodní plochy. Tato krajina se nachází ve spádové oblasti metropolitních regionů Berlín, Drážďany, Lipsko a Chemnitz. Vylepšení dopravního spojení do těchto míst je pro tamější obyvatelstvo opravdu nutné. [35]

5 ZÁVĚR

Vypracování této bakalářské práce přineslo informace o současném stavu CR na Mostecku. Tento region nabízí mnoho rekreačních, sportovních, ubytovacích, stravovacích, poznávacích a mnoho dalších služeb. Nachází se zde mnoho kulturních, historických, technických a přírodních památek a jiných atraktivit, které mohou přispět k rozvoji CR. Největší dominantou tohoto regionu je ojedinělý přesunutý kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě nebo zdejší Autodrom, na který přijíždějí také zahraniční turisté.

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat rozvoj cestovního ruchu v regionu Mostecka. Na základě analýzy lokalizačních a realizačních předpokladů CR jsem sestavila SWOT analýzu a vymezila tak všechny silné a slabé stránky CR a posoudila možné příležitosti a hrozby. Dalším úkolem bylo zaměření se na budoucí stav CR, u kterého jsem se soustředila na eventuelní přeměnu krajiny Mostecka pomocí rekultivací

Jako největší problém, který brání rozvoji CR na Mostecku, shledávám těžbu uhlí, v důsledku níž okolní krajina vypadá jako pustina a je nazývána „měsíční krajinou“, dále pak existenci těžkého průmyslu a uhelných elektráren. Tyto faktory jsou negativní nejen pro CR, ale škodí také životnímu prostředí a zdraví místních obyvatel a narušují z velké části krajinný ráz této oblasti.

Nejlepším řešením by bylo těžbu limitovat. Vydolované jámy a zdevastované plochy bude nutno zrekultivovat a změnit tak celkovou image Mostecka. Navrhuji zde provést především četné hydrické rekultivace, dále i lesnické rekultivace a zemědělské rekultivace, aby se stala okolní krajina atraktivní. Tato oblast by se bez pochyby mohla přeměnit v jezerní krajinu, jelikož zde bude po ukončení těžby mnoho důlních jam velkých rozměrů, které bude nejlepší napustit vodou. Poté by Mostecko mohlo konkurovat německé Lužici, kde již taková jezerní krajina existuje. Potom by kolem jezer mohla být vytvořena rekreační zóna. Koncem příštího roku by mělo přijít na svět první napuštěné jezero, které bude jistojistě největším jezerem v České republice. K takovému rozvoji CR bude muset také přispět rozvoj dopravní infrastruktury, a to především k budoucím jezerům, aby se k nim bylo jednoduché dopravit. Mimo přeměny krajiny by se mohlo město Most navrátit k lázeňství, které zde před zbouráním starého Mostu fungovalo. Bylo zde několik pramenů. Ressler, Zámecký vrch i jiné kopce bývaly plné vody. Svedla je ale

odtud pryč právě těžba uhlí, díky které byl svržen i starý Most. Lázeňství by zde mohlo pokračovat díky pramenu v ulici U Cáčovny, ze které se možná jednou stane lázeňské korzo a bude tak vyhledávaná lidmi z celé Evropy.

SEZNAM LITERATURY

Knihy:

1. BÁRTA, Z. a kol. *Příroda Mostecka*. 1. Vyd. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství. 1973. 146 s.
2. HESKOVÁ, M. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2006. 223 s. ISBN 80-7168-948-3.
3. HRALA, V. *Geografie cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: IDEA SERVIS, 1997. 168 s. ISBN 1866-026-97
4. JUREČKA, V., JÁNOŠÍKOVÁ, I. a kol. *Mikroekonomie - Učební text pro bakalářské studium*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA, 2006. 327 s. ISBN 80-248-0910-9.
5. *Mostecko: minulost a současnost*, 1. vyd. Most: MUS a. s., 2001.
6. PÁSKOVÁ, M. a Zelenka, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. 1. vyd. Česká republika: Ministerstvo pro Místní rozvoj, 2002. 448 s.
7. SOUKUP, V. *Krušné hory - průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku*. 1. vyd. Praha: S & D, 2000.
8. VRÁBLÍKOVÁ, J. a kol.: *Revitalizace antropogenně postižené krajiny v Podkrušnohoří. II. část. Teoretická východiska pro možnost revitalizace území v modelové oblasti*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2008. 153 s. ISBN 978-80-7414-085-3.

Tištěná periodika:

9. Vokurka, M.: Šulc odmítl hrozby odborů. Mostecký deník, 2. 6. 2007, s. 8

Elektronické publikace:

10. Přínosy a negativní dopady CR pro rozvoj regionu Dostupná na WWW:
<<http://www.icpisek.cz/docs/cz/ocr.xml>>.

11. Okres Most. Dostupný na WWW:
< <http://www.komora.cz/inmp/knihovna-informaci-pro-podnikani/regionalni-informace/kraje-cr/ustecky-kraj-u/okres-most.aspx> >.
12. Vinařství Chrámce. Dostupné na WWW:
<<http://www.vinoteky.101web.eu/cz/vinarstvi17.php>>.
13. Národní přírodní rezervace Bořeň. Dostupná na WWW:
<<http://www.ceskestredohori.cz/mista/boren.htm>>.
14. Národní přírodní rezervace Jezerka. Dostupná na WWW:
<<http://www.nprjezerka.cz/jezerka.php>>.
15. Národní památka Jánský vrch. Dostupná na WWW:
<<http://rangiroa.sweb.cz/jezerka/jvrch.html>>.
16. Přírodní rezervace Černý rybník. Dostupná na WWW:
<<http://www.zsmezibori.com/projekt/okoli-mezibori-a-litvinova-pamatky-a-zajimava-mista.html>>.
17. Přírodní rezervace Písečný vrch. Dostupná na WWW:
<<http://www.krusnohorsky.cz/view.php?cislocclanku=2019071905>>.
18. Přírodní rezervace Milá. Dostupná na WWW:
<<http://www.ceskestredohori.cz/mista/mila.htm>>.
19. Přírodní památka Chloumek. Dostupná na WWW:
<http://www.ecmost.cz/priroda.php?page=uzemi_chloumek>.
20. Přírodní památka Lužické Šipáky. Dostupná na WWW:
<<http://www.krusnohorsky.cz/search.php?rsvelikost=sab&rstext=all-phpRS-all&rstema=101>>.
21. Kostel sv. Jakuba v Bedřichově Světcí. Dostupný na WWW:
<<http://www.e-region.cz/mostecko/bedrichuv-svetec.aspx>>.
22. Kostel sv. Jiří v Českých Zlatnících. Dostupný na WWW: <>
23. Hrad Hněvín. Dostupný na WWW:
<<http://www.turistik.cz/cz/kraje/ustecky-kraj/okres-most/most/hnevin/>>.
24. Kostel Nanebevzetí Panny Marie. Dostupný na WWW:
<<http://www.kostel-most.cz/historie/>>.
25. Zámek v Korozlukách. Dostupný na WWW:
<http://www.czecot.cz/turisticky-objekt/11168_korozluky-zamek>.

26. Kostelík sv. Jana Křtitele. Dostupný na WWW:
<<http://www.hrady.cz/index.php?OID=6086>>.
27. Lovecký zámek Lichtenwald. Dostupný na WWW:
<<http://www.hrady.cz/index.php?OID=3300>>.
28. Barokní zámek Jezeří. Dostupný na WWW:
<<http://www.hrady.cz/index.php?OID=169>>.
29. Barokní Valdštejnský zámek. Dostupný na WWW:
<<http://www.turistik.cz/cz/kraje/ustecky-kraj/okres-most/litvinov/valdstejnsky-zamek-litvinov/>>.
30. Obytný dům Koldům v Litvínově. Dostupný na WWW:
<http://www.mulitvinov.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=8604&id=420335>.
31. Kostel sv. Archanděla Michaela. Dostupný na WWW:
<http://mulitvinov.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=8604&id=420330&p1=61068&vol_stavzobrazeni=2>.
32. Cisterciácký klášter Osek. Dostupný na WWW:
<http://www.osek.cz/vismo/dokumenty2.asp?id=2378&id_org=11298&p1=1391>.
33. Ubytovací zařízení. Dostupná na WWW:
<<http://www.hotel-ubytovani.com/hotely-penziony-Most.htm>>.
34. Stravovací zařízení. Dostupná na WWW:
<http://www.imostecko.cz/index.php?page=katalog&typ=3&id_kat=39>.
35. Hnutí DUHA: oživení Ústeckého kraje. Dostupné na WWW:
<http://hnutiduha.cz/publikace/detail-publikace/article/utlum-tezby-impulz-k-oziveni-usteckeho-kraje/?tx_ttnews%5BbackPid%5D=5&cHash= d37ba2ae22>.
36. Rekultivace na Mostecku. Dostupné na WWW:
<www.15miliard.cz/cd_fnm_oprava/kapitola_12/Kapitola_12_TEXT.doc>.
37. Podnik Diamo. Dostupný na WWW:
<<http://www.diamo.cz/diamo-statni-podnik-straz-pod-ralskem>>.
38. Lázeňské korzo. Dostupné na WWW:
<http://www.sedmicka.cz/chomutov-jirkov-litvinovmost/clanek?id=180166&utm_source=e15&utm_medium=selfpromo&utm_campaign=rsshub>.

39. Rekultivace v podmínkách MUS, a. s. Dostupné z WWW:

< www.oldrichvojir.cz/uploads/rekultivace_v_podminkach.pdf>.

40. Obce na Mostecku. Dostupné na WWW:

<http://www.mumost.cz/VismoOnline_ActionScripts/Image.aspx?id_org=9959&id_obrazky=2876>.

Ostatní:

41. NOVOTNÁ, L. *Koncepce rozvoje cestovního ruchu Mostu a Mostecka na roky 2009 – 2013*, 1. vyd. Most: Centrum rozvoje turismu Mostecka, 2009.

1. Regionální vývoj. Potenciál a přeměna funkcionálních a prostorových struktur. (= Bulletin dolnoslezsko-saské příhraniční oblasti, č. 3, 2004)

SEZNAM ZKRATEK

apod. – a podobně

a. s. – akciová společnost

atd. – a tak dále

CR – cestovní ruch

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

ha - hektar

CHKO – chráněná krajinná oblast

m. n. m. – metrů nad mořem

MUS – Mostecká uhelná společnost

např. – například

NUTS - Nomenklatura územních
statistických jednotek

příp. – případně

resp. – respektive

SHD – Severočeské uhelné doly

SRN- Spolková republika Německo

s. r. o. – společnost s ručením omezeným

SUBAG - Sudetenländische Bergbau
Aktiengesellschaft

tzn. – to znamená

tzv. – tak zvaný

UNESCO - United Nations Educational,
Scientific and Cultural Organization
(Organizace OSN pro výchovu, vědu a
kulturu)

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že:

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická universita Ostrava (dále jen VŠB – TUO) má právo nevýdělečné, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu užití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Uherském Hradišti dne

.....

Sandra Vrbová

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Správní obvody obcí Mostecka

Příloha č. 2: Ukončené rekultivace na Mostecku od zahájení do roku 2006

Příloha č. 3: Ukončené rekultivace MUS do roku 2006

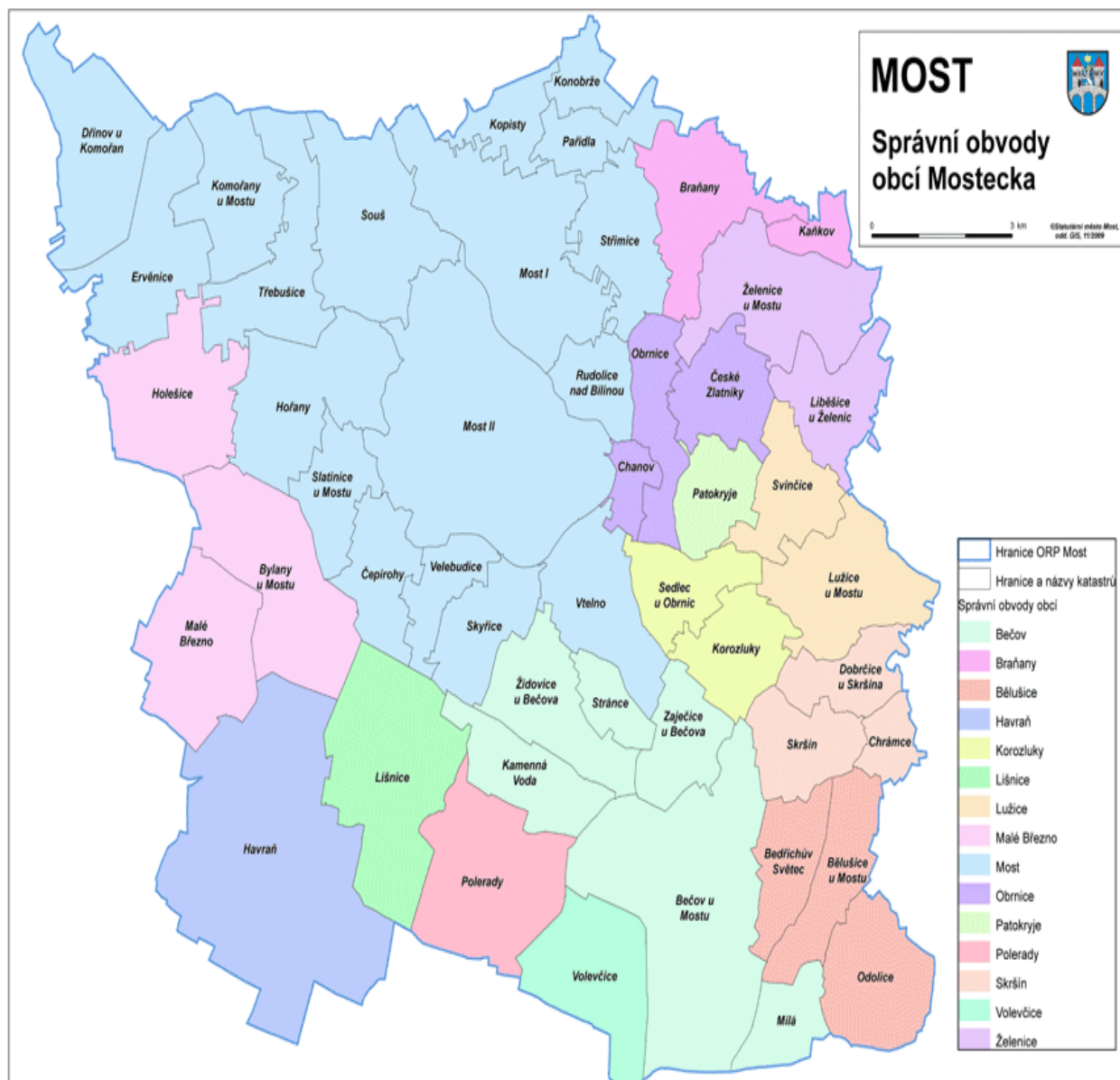
Příloha č. 4: Náklady na rekultivace po dobu existence MUS v období 1993 – 2006

Příloha č. 5: Rekultivace MUS po ukončení těžby uhlí (v roce 2041)

Příloha č. 6: Jezero Most

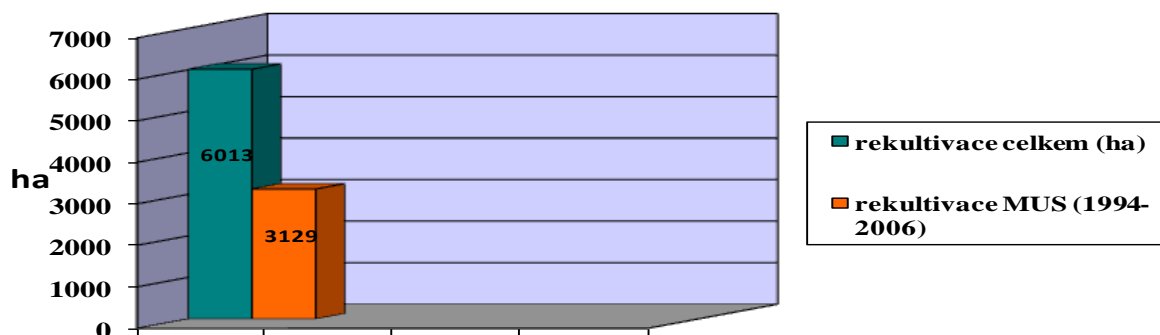
Příloha č. 7: Letiště Most na Střímické výsypce

Příloha č. 1

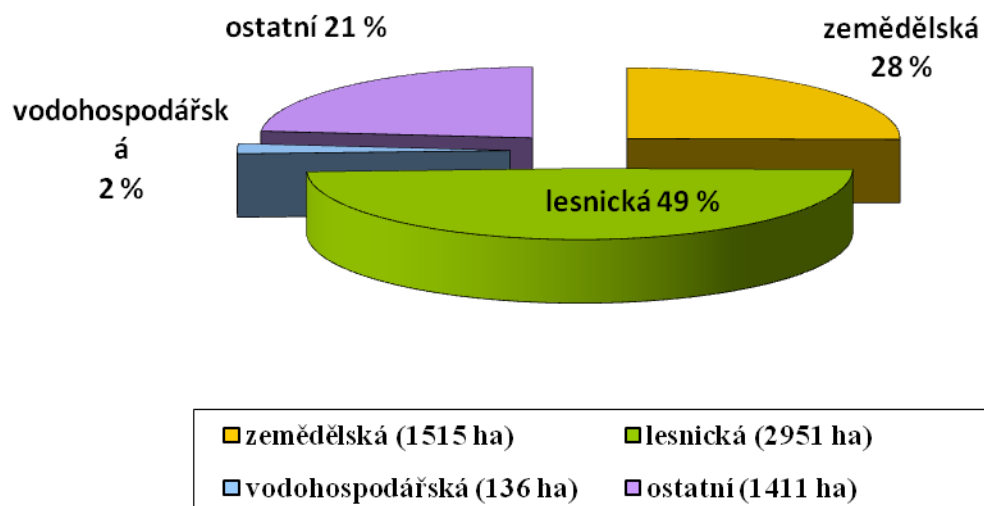
Příloha č. 2

Ukončené rekultivace na Mostecku od zahájení do roku 2006

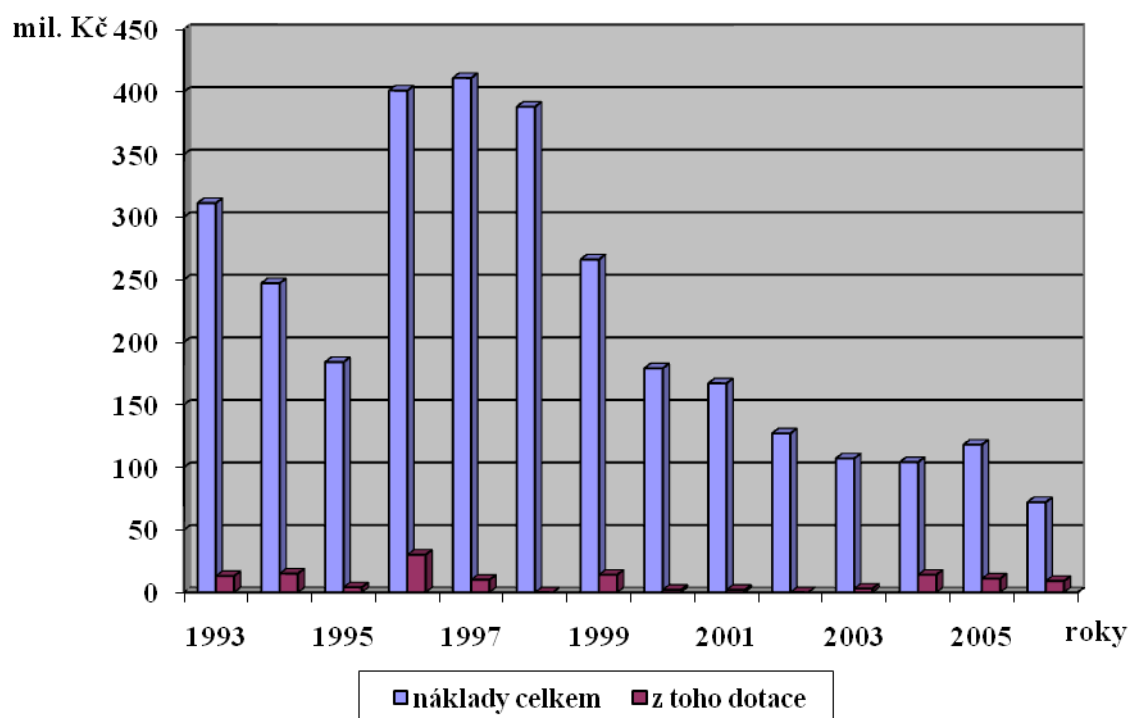
Příloha č. 3

Ukončené rekultivace MUS do roku 2006

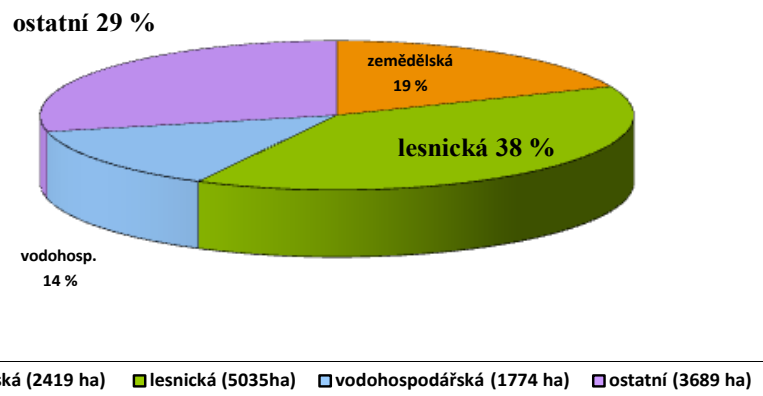
Příloha č. 4

Náklady na rekultivace po dobu existence MUS v období 1993 - 2006
(bez sanační skrývky)

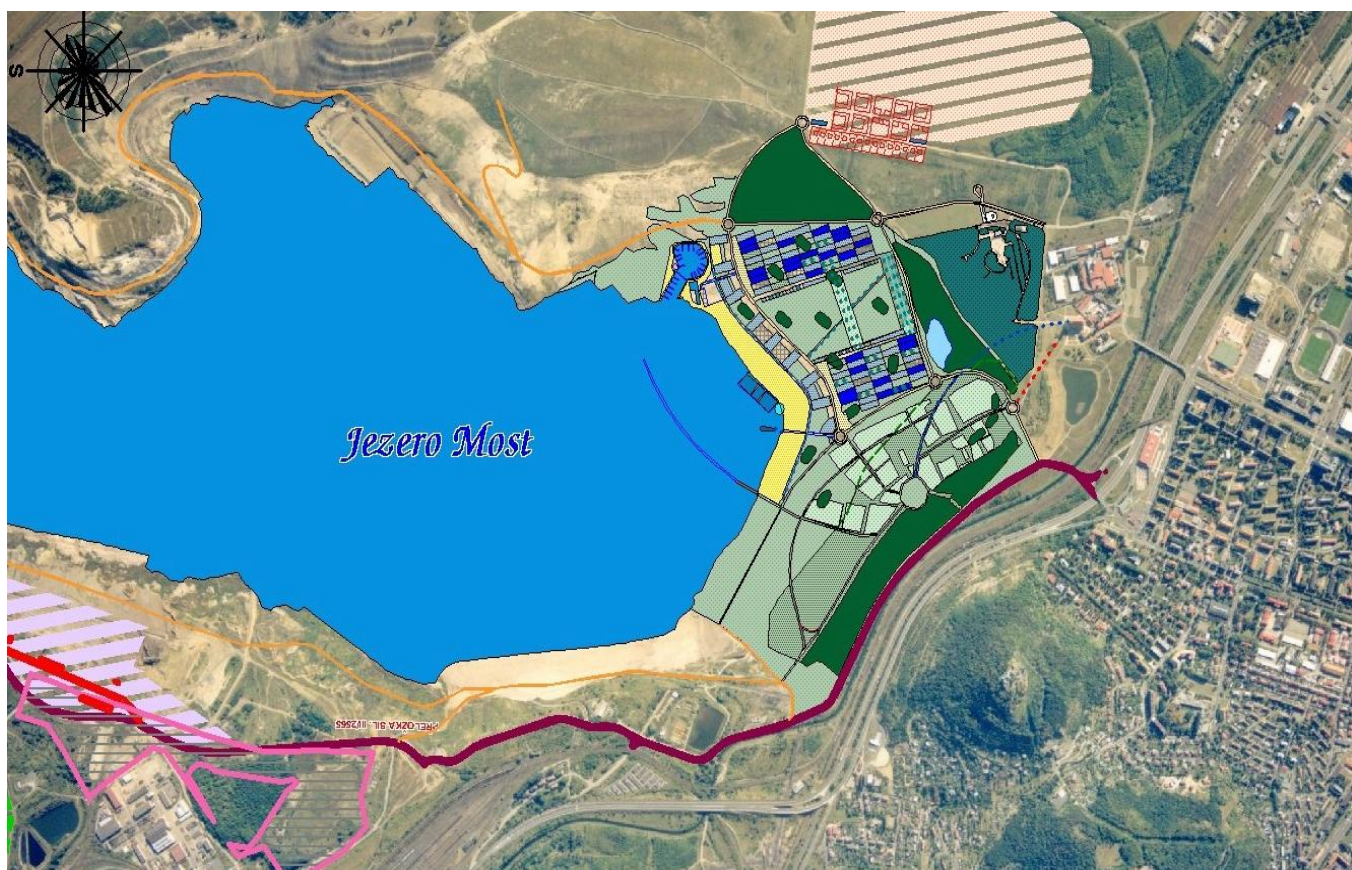

Příloha č. 5

Rekultivace MUS po ukončení těžby (v roce 2041)

Příloha č. 6

Příloha č. 7

